

Slovenski čebelar

90 let ZČDS
1898 - 1988

4

Letnik LXXXX-Leto 1988

Slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 4

1. april

letnik 90

VSEBINA

Janez Mihelič: Proslava 90-letnice slovenske čebelarске organizacije.....	109
Pavel Zaletel: Čebelarjeva opravila v aprilu.....	117

BOLEZNI ČEBEL

Dušan Medved: Izkušnje z mravljinčno kislino.....	120
Lojze Kastelic: Zakaj uporaba pripravkov proti varoozi pri odprtem žrelu.....	122
dr. Dušan Piriš: Odgovor z republiške veterinarske uprave.....	124
dr. Jože Rihar: Dva načina uničevanja pršice Varroa jacobsoni.....	129

JEZIKOVNI KOTIČEK

Viktor Majdič: Za pravice »nakladnega« panja.....	132
---	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Vabilo na 37 redno letno skupščino ZČDS.....	135
Slavko Jakovljevič: Delegacija ZČOJ pri načelniku generalštaba JLA.....	135
Andrej Dvoršak: Za uspešno organizacijo je potreben tudi denar.....	136
Jože Jenko: Strokovni posveti čebelarjev v Ljubljani.....	138
Vida Sladič: Občni zbor ČD Zagorje.....	139
Obvestilo o tekmovanju mladih čebelarjev v Gornji Radgoni.....	143

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Andrej Schwarzmann: Čebelarška šola Podlehnik.....	125
Zdravljenje varooze.....	126
Med v satju.....	127
Zdravila na zalogi.....	128

CONTENTS

J. Mihelič: The Slovene beekeepers celebrated 90 years of society life.....	109
P. Zaletel: Beekeepers occupations in April.....	117

BEE DISEASES

D. Medved: Experiences with use the formic acid.....	120
L. Kastelic: Use medicine against varroa if the bee hive board is open.....	122
D. Piriš: Opinion from republic veterinary service.....	124
J. Rihar: Two ways of extermination of Varroa jacobsoni Qu.....	129

LINGUISTIC CORNER

V. Majdič: For right of LR hive.....	132
--------------------------------------	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

The general meeting of the Slovenian Beekeeping society.....	135
S. Jakovljevič: Delegation of Yugoslav Beekeeping organization visiting Yugoslav army leader.....	135
A. Dvoršak: The Beekeeping society needs money for better work.....	136
J. Jenko: Branch meeting of beekeepers in Ljubljana.....	138
V. Sladič: The general meeting ČD Zagorje.....	139

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

A. Schwarzmann: Beekeeping school Podlehnik.....	125
Exterpating varroa.....	126
Honey in the comb.....	127
Medicines against varroa disease.....	128

Gostje in udeleženci proslave 90-letnice slovenske čebelarke organizacije.

PROSLAVA 90-LETNICE SLOVENSKE ČEBELARKE ORGANIZACIJE JE ODJEKnilA TUDI V NAŠI JAVNOSTI

JANEZ MIHELICH

V 90 letih obstoja in delovanja slovenske čebelarke organizacije je bilo že veliko jubilejev, vendar pa bo proslava 90-letnice slovenske čebelarke organizacije, ki je bila 13. februarja 1988 v Ljubljani, še dolgo ostala v spominu udeležencev in odmevala v slovenski javnosti.

Že uro pred proslavo so se v dvorani pričeli zbirati praporščaki s prapori in čebelarji iz bolj oddaljenih krajev. Bolj ko se je bližal začetek proslave, bolj se je polnila velika dvorana kina Union z gosti in udeleženci. Bojazen, da bosta vreme ali kak drug vzrok vplivala na slabo udeležbo pri proslavi, se je razblinila v kratkem času.

Iz minute v minuto se je potrjevalo, da čebelarji cenijo svojo organizacijo in praznujejo ta visoki jubilej v spomin na vse zasluzne in požrtvovalne organizatorje, ki so v devetdesetih letih delovali v njej. Tik pred pričetkom proslave je bila dvorana polna skoraj do zadnjega kotička. Proslavo je počastila tudi velika množica praporov iz vse Slovenije, kar ji je dalo še poseben pečat.

Še posebno pa smo se čebelarji počutili počaščene, da smo v svoji sredi lahko pozdravili predsednika RK SZDL Slovenije Jožeta Smoleta, ki je bil tudi predsednik častnega odbora. Gostje na proslavi pa so bili tudi inž. Milan Knežević, predsednik Komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano SR Slovenije, inž. Leo Frelj, predsednik Zadrzne zveze Slovenije, Radule Radulović, predsednik Zveze čebelarskih organizacij Jugoslavije, Slavko Jakovljević, predsednik Zveze čebelarjev SR Srbije, Aleš Mižigoj, direktor Hp Medexa, Lojze Kampuš, direktor Hmezad DO Mlekarna Arja vas in inž. Slavko Gliha, direktor Kmetijskega inštituta Slovenije.

Za uvod je Akademski pevski zbor Tone Tomšič zapel Prešernovo Zdravljico, nato pa je spregovoril predsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije Andrej Petelin, ki je v svojem slavnostnem govoru med drugim dejal:

»Danes smo se slovenski čebelarji zbrali, da bi skupaj z našimi gosti praznovali

Predsednik ZČDS Andrej Petelin je orisal zgodovino slovenske čebelarске organizacije.

častitljiv jubilej, devetdeset let nepretrganega delovanja naše čebelarске organizacije in izhajanja glasila Slovenski čebelar. Pri vsakem praznovanju pa ne gre samo za obujanje spominov na našo preteklost in pregled dosedanjega dela, je tudi priložnost za pogled nekoliko naprej, vzpodbujanje za boljše delovanje na strokovnem, gospodarskem in organizacijskem področju.

Čebelarjenje na Slovenskem sega daleč nazaj, v davno dobo. Že Valvazor je o tem pisal v »Zgodovini vojvodine Kranjske«. Toda zrasel je naše zemlje sin, Anton Janša, ki je ponesel v svet vest o slovenskem čebelarjenju. Poglobil se je v tedaj nezna-ne skrivnosti življenja čebel in pisal strokovne knjige. Vodil je tudi prvo čebelarско šolo na Dunaju. Poleg tega je iz tega obdobja dobro znan gospodarstvenik in ugleden čebelar P. P. Glavar, ki je tudi prvi pisec slovenske čebelarске knjige. Žal pa takrat ni izšla. Prvo slovensko čebelarско knjigo smo dobili leta 1792, ko je Goličnik prevedel Janšev »Popolni nauk«.

Z začetkom kupčije s čebelami so v devetnajstem stoletju že nastali pogoji za organizirano delo v čebelarstvu. Pred 115 leti, to je 1873, so ustanovili »Kranjsko čebelarско društvo«. 30. julija se je zbralo okoli 100 udov – članov, ki so postavili rahle temelje skupni slovensko-nemški čebelarски organizaciji.

Čebelarška društva so bila tako kot zadruge ves čas tudi narodno-obrambne narave. Le nekaj let so poslovali dvojezič-

no in imeli glasilo v obeh deželnih jezikih. Ostali so le pri »Slovenski čebeli« (ne pri Kranjski). Razšli so se z nemško govorečimi člani, ki so bili iz vrst premožnejših slojev. V »Slovenski čebeli« so pozivali k enotnosti čebelarjev ne glede na politično pripadnost v času taborov in prebujanja narodne zavesti.

V slovenskem čebelarstvu so postavili mejnik 8. novembra 1897 na shodu čebelarjev. Na pobudo tajnika c. kr. Kmetijske družbe Gustava Pirca se je takrat zbralo nekaj čebelarjev, ki so sklenili, da ustanovijo »Čebelarско društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« s sedežem v Ljubljani. Že 24. 1. 1898 so v prisotnosti okoli 30 čebelarjev na ustanovnem občnem zboru sprejeli pravila, ki so jih pozneje dopolnjevali. V pravila so med drugim zapisali: »Slovensko čebelarско društvo ima kot društvo čebelarjev in prijateljev čebelarjev namen pospeševati čebelarstvo s poučevanjem, vzpodbudami, zgledi in dejansko podporo.«

Med vojnama je Čebelarско društvo nadaljevalo začrtano pot od ustanovitve dalje. Največjo skrb so namenjali izobraževanju, in to ne samo s predavanji, temveč tudi s številnimi enodnevnimi in večdnevnimi tečaji. Zelo veliko vlogo je imelo glasilo »Slovenski čebelar«, ki so ga dobivali vsi člani. Vedno je bil napolnjen s prispevki najuglednejših čebelarских strokovnjakov. V takratnih težkih gospodarskih razmerah je bila zelo pomembna usmeritev tudi na blagovno področje. Vendar organizirana

prodaja medu kot najvažnejšega pridelka ni zajela širšega kroga čebelarjev. Čebelarje so zelo izkoriščali tudi razni špekulanti, ki so se okoriščali s težavami pri prodaji medu. Za boljše izkoriščanje predvsem gozdnih paš so imeli dokaj dobro organizirano opazovalno službo. Zavedali so se tudi velike prednosti odbranih matic. Že takrat so organizirali precejšnje število plemenitih postaj.

Razkosanje naše domovine med tri okupatorje je zelo prizadelo naše čebelarstvo. Večina ozemlja je bila odtrgana od Ljubljane. Zato se je dejavnost v zelo okrnjeni obliki zadržala le v Ljubljanski pokrajini. V raznih ofenzivah je bilo zelo veliko čebeljakov opustošenih in požganih. V ostankih se je skromno čebelarilo. Med vojno je bil med ponekod edino sladilo. To velja tudi za nekatere partizanske bolnišnice, ki so po svoji preskrbovalni poti dobivale tudi določene količine medu.

Po osvoboditvi so z velikim poletom začeli obnavljati čebelarstvo organizacije na Slovenskem. Takratni organizatorji so bili prepričani, da so šele tedaj nastajali najboljše pogoji za delovanje čebelarstva organizacije.

Že v NOB je vzniknila ideja o zadrugah kot najprimernejši obliki povezovanja v kmetijstvu, pri obnovi porušeni domov in oskrbi prebivalstva. Podobno so razmišljali tudi čebelarji, ki so že leta 1945 ustanovili Čebelarstvo zadruga. V prvi povojni številki Slovenskega čebelarja so zapisali, da bi zadruga enkrat za vselej odpravila razkosanost čebelarstva vrst in jih strnila v enotno hotenje in enotno delo. V zadrugi so želeli ohraniti vse vrednote preteklosti, ki naj bi jih izpopolnjevali in obogatili s pridobitvami čebelarstva napredka in nove dobe. Odločili so se za enotno specializirano zadrugo s podružnicami po vsej Sloveniji. Dohodek bi delili glede na ustvarjeni promet po posameznih podružnicah. Skratka, celotno poslovanje bi potekalo po zadrugah načelih.

Čebelarji so zadrugo sprejeli zelo ugodno. Že prvo leto je imela več kot 2000 članov, kasneje je število preseglo 8000. Uspešna je bila na strokovnem področju. Slovenski čebelar je bil strokovni list. Nadaljevali so že pred desetletji začeto izobraževalno delo, prirejali predavanja, tečaje, razstave ipd. Razmišljali so še o čebelarstvu

šoli, ustanovitvi znanstvenega čebelarstva zavoda, čebelarstva muzeja in še o čem. Zadruga se je ukvarjala tudi z gospodarsko dejavnostjo, odkupom čebeljih pridelkov, čebelarje je oskrbovala s čebelarstvi potrebnimi. Organizirala je delavnice za kakovostne panje in drugo čebelarstvo opremo.

V nekaj letih je zadruga prerodila slovensko čebelarstvo. Toda ko bi vloženi trud in sredstva začeli dajati rezultate, je prišlo do ukinitve specializirane čebelarstva zadruge. Tedanja kmetijska politika je uveljavljala le splošne kmetijske zadruge. Zato naj bi te zadruge prevzele tudi čebelarstvo. Ker ni bilo nobene možnosti za delovanje čebelarstva zadruge, je bila ta leta 1951 ukinjena. Isti dan pa je bila ustanovljena Zveza čebelarstva društev, ki je prevzela naloge in premoženje prejšnje zadruge. Nova zveza si je zastavila preobsežen program, ki za takratne razmere in pripravljenost čebelarjev ni bil sprejemljiv. Zato so nastali veliki nesporazumi med tistimi, ki so bili za hitre spremembe, še posebej v gospodarski dejavnosti, in drugimi, ki so bili za stvarnejši program. Ustanavljali so tudi zakupna čebelarstva gospodarstva, ki niso bila uspešna. Z nepremišljenimi gospodarskimi potezami so spravili zvezo na rob finančnega in organizacijskega propada.

V začetku 50-ih let je začela nastajati v slovenskem čebelarstvu dvotirnost. Po eni strani je bila tu ZČDS, na drugi strani pa kmetijske zadruge in glavna zadruga zveza. Vsi so delali v korist čebelarstva, toda delo je bilo ohromljeno, ker čebelarji največkrat niso vedeli, kam spadajo. Zelo pogosto so se vključevali v obe organizaciji.

Najhujše čase je naša zveza preživljala v letih okoli 1954, ko je morala oddati sicer zavoženo gospodarsko dejavnost, ki je bila še v prejšnjih letih dobra materialna podlaga za delovanje zveze. Gospodarsko dejavnost je takrat sprejelo novoustanovljeno podjetje glavne zadrugne zveze – Meddex.

Z ukinitvijo gospodarske dejavnosti in neplačanimi odtujenimi osnovnimi sredstvi je bil naši organizaciji zadan najhujši udarec. Zato je takratni predsednik zveze Majcen na občnem zboru upravičeno ugotavljal, da je bila ZČDS na robu propada. Izpodkopani so bili gospodarski temelji in

članstvo je postalo malodušno in razdvojeno. To se je dogajalo takrat, ko je bilo združno delovanje najuspešnejše, ko so bile zadruge gospodarsko in strokovno močne, le specializirane zadruge, med njimi tudi čebelarstva, so prenehale delovati. Kmalu za tem – proti koncu petdesetih let – se je podobno zgodilo tudi s splošnimi kmetijskimi zadrugami. Zamrle so zdrave ideje o zadrugi kot najprimernejši obliki povezovanja tisočih pridelovalcev v sodobnejše oblike pridelovanja.

Po nekajletnem trdem delu je bila ponovno vzpostavljena trdna vez med zvezo in čebelarskimi društvi. Bitka za organizacijo je ojeklenila kadre za vedno večje naloge v čebelarstvu. Po vsej Sloveniji so bila vsa leta številna predavanja, tečaji, strokovne ekskurzije ipd. ZČD je v zadnjih letih 30-ih letih izdala številne strokovne knjige in priročnike. Najobširnejše delo je bilo »Sodobno čebelarstvo« v dveh obsežnih knjigah. Izredno pomembno vlogo je imel Slovenski čebelar, ki izhaja že polnih 90 let. V njem so se zvrstili pisci strokovnih člankov v pomoč mladim in tudi izkušenim čebelarjem. Svoje bralce seznanja z našimi in tujimi dosežki. Še posebej so pomembni redni mesečni nasveti za opravila pri čebelah.

Dvorano so na balkonih krasili številni prapori čebelarskih organizacij.

Čebelarstvo že dolgo ni več samo ljubiteljska dejavnost, čeprav ima včasih tak prizvok. Veliki in mali čebelarji si prizadevajo, da bi pridobili čim več pridelkov za prodajo in seveda tudi za lastno porabo. Vse pospeševalno delo je tržno usmerjeno. V zadnjih letih smo deležni večje pomoči iz družbenih skladov za pospeševanje kmetijstva. Zelo dobro sodelujemo tudi s centrom za pospeševanje kmetijstva pri Zadrugi zvezi Slovenije. Ta prizadevanja so dala skupaj s poslovnimi organizacijami tudi čvrste temelje sedanji tržni pridelavi ne samo medu, ampak tudi novim pridelkom, kot so cvetni prah, matični mleček in propolis.

Kakor za druge gospodarske panoge veljajo tržne zakonitosti tudi za čebelarstvo. Največji problem je nesorazmerje cen med pridelovalnimi stroški in odkupno ceno medu pri tržnih proizvajalcih. Cene čebelarske opreme in drugih potrebščin skokovito naraščajo, kar povzroča veliko negotovost čebelarjev. Dodatni stroški so še z zatiranjem varooze. Prekomerno naraščajo tudi prevozniki stroški. Vse to zmanjšuje pridobitnost čebelarstva, kar bo pomenilo tudi manj pridelkov. Več kot 80 odstotkov vseh tržnih pridelkov je pridobilo okoli 20 čebelarjev, ki prevažajo čebele na pasišča v Sloveniji in tudi zunaj nje. Večinoma so to pogodbeni čebelarji Medexa, Hmezada – čebelarske zadruge in člani nekaterih kmetijskih zadrug, ki so se v zadnjem času začele ukvarjati s čebelarstvom.

Naši čebelji pridelki so kakovostni in jih moramo zavarovati z zaščitno znamko, ker nam uvoz nekakovstnega medu povzroča veliko škode. Nismo proti uvozu medu, ker našega izvažamo, toda odločno smo proti nekontroliranemu uvozu na podlagi kompenzacije. V zamenjavo za izvožene čebelarske in druge izdelke smo leta 1986 uvozili okoli 7000 ton medu ali skoraj 85 odstotkov letno pridelanega medu v Jugoslaviji. Proti prekomernemu neodgovornemu uvozu medu je odločno protestiral tudi X. kongres jugoslovanskih čebelarjev v Kragujevcu.

90 let oz. 115 let slovenske čebelarske organizacije je kar precejšnja doba vzponov in padcev. Toda vzdržala je in bo tudi v bodoče. Še bolj se moramo okleniti svoje organizacije, ki sicer kot društvo nima

gospodarske dejavnosti, toda organizirano lahko vplivamo tudi na to področje. Kot društvo smo sestavni del naše frontne organizacije SZDL, ki povezuje svoje člane tudi v strokovnih organizacijah.

Vse naše znanje in delo moramo vložiti v čimboljše izkoriščanje naših pridelovalnih zmogljivosti, ki niso majhne. Posebno skrb moramo namenjati pridobivanju kakovostnih čebeljih pridelkov za domače in tuje tržišče.

Še bolj se moramo strokovno izpopolnjevati, da bomo bolje obvladali sodobno pridobivanje in bili uspešnejši pri zatiranju čebeljih bolezni. V Jugoslaviji ali vsaj v Sloveniji moramo imeti obvezno zdravljenje čebeljih bolezni, še več pa pričakujemo od raziskovalnih organizacij in veterinarske službe. Pomlajevati moramo naše čebelarke vrste, ustanoviti še več krožkov po šolah z večjo gmotno in kadrovsko pomočjo šol. Pri vseh družbenopolitičnih skupnostih se vključujemo v kmetijske načrte in na podlagi naših programov pridobivamo ustrezna sredstva iz družbenih pospeševalnih skladov. S svojimi prispevki vsebinsko obogatimo naše glasilo Slovenski čebelar, ki naj še temeljiteje seznanja vse čebelarje z domačimi in tujimi dosežki. Ne ostanimo na pol poti pri popisu čebelarstev, sestavljanju pašnih katastrof in pašnih redov, ki naj omogočijo boljše izkoriščanje naravnih danosti v korist čebelarjev in vse naše družbene skupnosti. Ne nazadnje moramo vložiti vse svoje moči v urejanje tržišča, pravične odnose med cenami, čiste račune na samoupravnih dohodkovnih odnosih in uvedbo zaščitne znamke za slovenski med. Od odgovornih državnih organov zahtevajmo, da brez sodelovanja čebelarskih organizacij ne dovolijo prevelikega uvoza nekokovostnega medu, ker bodo s tem uničili domačo pridelavo. Na ves uvoženi med naj predpišejo posebne dajatve, zbrana sredstva naj uporabijo za pospeševanje čebelarstva. Od čebelarskih OZD in zadrug pričakujemo, da bomo bolj kot doslej našli skupni jezik na gospodarskem področju.

Prepričani smo, da bomo do stoletnice vgradili še nekaj kamnov v našo trdno zgradbo in nadaljevali načrtano pot naših prednikov. Jamstvo je v stotinah požrtvovalnih članov odborov društev, družin in zvez, ter vseh 8400 članov. V naše vrste

Jože Smole je poudaril pomen čebelarstva in zaželel čebelarjem še mnogo delovnih uspehov.

vključimo še maloštevilne čebelarje, ki stojijo ob strani. Skupaj bomo delili dobro in slabo. Dobro organizirani bomo močnejši in sposobnejši pri premagovanju težav, pri skupnih naporih za uravnoteženje našega gospodarstva, kar je pogoj za nadaljnji razvoj naše samoupravne socialistične družbe.

Zatem je na govorniški oder stopil predsednik RK SZDL Slovenije in predsednik častnega odbora Jože Smole, ki je čebelarje nagovoril z naslednjimi besedami:

»Počastili ste me z vašim povabilom, naj bi bil predsednik častnega odbora proslave 90. obletnice Čebelarske zveze Slovenije. Pridružujem se vsem, ki vam v teh dneh izrekajo priznanja, saj gre za osrednjo slovensko čebelarsko organizacijo, katere bogata, dolgoletna tradicija sega že v leto 1873.

Danes priča o razmahu vašega pomembnega dela kar 8500 članov Zveze čebelarskih društev Slovenije, ki imate 136.000 panjev, torej pravo bogastvo, in ste združeni v več kot 200 društvih, da niti ne omenjam posebej še drugega vidika organiziranosti čebelarskih družin in društev, ki ga predstavlja 23 občinskih in 3 medobčinske čebelarske zveze.

*Radule Radulovič, predsednik Zveze čebelar-
skih organizacij Jugoslavije, se je tudi udele-
žil proslave.*

Oris prehojene poti, še posebej pa seveda oris sedanjega organiziranja slovenskih čebelarjev, ki ga je podal tov. ANDREJ PETELIN, priča o kvaliteti dejavnosti, ki pa jo vendarle velja še okrepiti in vsebinsko poglobljati. Pri tem mislim predvsem na odnos širše družbe do čebelarstva, torej na družbenoekonomski vidik, ki ga predstav-

*Jubilejno plaketo je prejel tudi največji slo-
venski čebelar Janko Pislak.*

*Inž. Milan Knežević je obljubil več podpore
slovenskemu čebelarstvu v imenu republiš-
kega komiteja za kmetijstvo.*

lja povezava čebelarjev v ustrezne institucije. Čebelarstvo je namreč v določenem smislu še vse preveč na obrobju, o čemer priča tudi dejstvo, da še do nedavna ni bilo vključeno v srednjeročne in dolgoročne kmetijske načrte posameznih občin in republike, zaradi česar se mu je izmikala tudi potrebna družbena pomoč. Pri uresničevanju zamisli, kako bi še izboljšali stanje čebelarstva v SR Sloveniji, je zato potrebno, poleg izobraževanja, zdravstvene zaščite čebel, pospeševalne in raziskovalne dejavnosti, posebej poudariti gospodarski položaj čebelarstva, saj je skupno nastopanje pri razvoju te dejavnosti ter povečevanje tržne pridelave na podlagi združevanja dela in sredstev čebelarjev z organizacijami združenih kmetov ter specializiranimi čebelarskimi organizacijami združenega dela na temelju dohodkovnih odnosov še kako pomembno. Čebelarstvo je nenazadnje pomembno tako z vidika oskrbe domačih potrošnikov s kakovostnimi čebeljimi pridelki, kot tudi – in glede na stanje, v katerem se nahajamo morda še bolj – z vidika usmeritev v izvoz. Delovna organizacija MEDEX igra zelo pomembno vlogo pri spodbujanju čebelarjenja in predelavi medu v številne – kakovostne izdelke. Nadalje širjenje čebelarstva ponuja obenem dovolj možnosti za zaposlitev, kar je

Jubilejne plakete je prejelo 54 posameznikov. Plaketi sprejemata Matija Japelj in Jože Hribar.

lahko zanimivo zlasti za mlade, predvsem če ob tem pomislimo na oceno, da danes izkoriščamo le okrog 20 odstotkov naravnih pašnih danosti.

Nanizal sem le nekaj elementov, za katere menim, da bi veljalo o njih razmišljati. Ob tej priložnosti, spoštovane tovarišice in tovariši, pa bi vam predvsem rad izrekel v imenu Socialistične zveze Slovenije iskreno priznanje za ves trud, ki ga namenjate tej dejavnosti, z najboljšimi željami, da bi se vaše delo plodno in učinkovito nadaljevalo tudi v prihodnje ter zlasti uspešno prenašalo na mladi rod, ki že zdaj v okrog 150 čebelarških krožkih in s približno 2000 mladimi čebelarji priča o zanimanju tistih, ki bodo dragoceno tradicijo razvijali naprej v prid nas vseh.

Nato so prisotne čebelarje pozdravili tudi drugi gostje. Prvi med njimi je bil predsednik Zveze čebelarških organizacij Jugoslavije, Radule Radulović, ki je poudaril, da smo čebelarji v Sloveniji v primerjavi z ostalimi republikami v Sloveniji najbolj organizirani, kar je čebelarske organizacije v Makedoniji, Črni gori in Bosni in Hercegovini spodbudilo, da so tudi one začele bolje delati, tako da že dosegajo večje uspehe. Opozoril je na pomembno nalogo čebelarskih organizacij pri zaščiti življenjskega okolja, ki ga prehitro uničujemo. Poudaril je pomen X. kongresa čebelarjev Jugoslavije in sodelovanje z JLA, ki v zadnjem času kaže velike interese za čebelarstvo.

Dramski igralec Polde Bibič

Minka Zupančič se je v imenu nagrajencev zahvalila za prejeta priznanja.

Po proslavi so čebelarji nazdravili s tov. Smoletom. Med njimi je bil tudi Stanko Abraham, predsednik ČD Mežica, v svoji čebelarski obleki.

Foto: A. Dvoršak

Prisotne je še seznanil, da bo leta 1991 v Jugoslaviji čebelarski kongres Apimondie. Na koncu pa je slovenskim čebelarjem zaželel še veliko uspehov. Nato so spregovorili še Milan Knežević, Leo Frelih, Aleš Mižigoj in Lojze Kampuš.

Dramski igralec Polde Bibič je zatem prebral nekaj zapisov o čebelarstvu iz naše čebelarske literarne zapuščine.

Sledila je svečana podelitev spominskih plaket ob 90-letnici čebelarske organizacije, ki jih je izvršni odbor ZČDS na predlog komisije za odlikovanja podelil 54 čebelarjem, ki so v zadnjem obdobju prispevali k uspehom čebelarske organizacije ali k napredku slovenskega čebelarstva, pisna priznanja pa je prejelo tudi enajst organizacij. **Plakete so prejeli:**

MAKS AVŠIČ iz Ljubljane, JOŽE BABNIK iz Ljubljane, MIRKO BERLOŽNIK iz Črne na Koroškem, MATEJ BLEJEC iz Mengša, JANKO BOŽIČ iz Krškega, MATIJA BOŽIČ iz Ljubljane, ALOJZ BUKOVŠEK iz Ilirske Bistrice, FRANC ČEŠNOVAR iz Nove Gorice, STOJAN DROČ iz Izole, DUŠAN ENGELMAN iz Ljubljane, IVAN FEGEŠ iz Celja, FRANC GRADIŠAR iz Ribnice, IVAN GRAJŠ iz Kočevja, FRANC GRAJZAR iz Domžal, JOŽE HRIBAR iz Hoč, CIRIL JALEN iz Žirovnice, MATIJA JAPELJ z Vrhniko, FRANC JAVORNIK iz Grosuplja, ANDREJ JERNEJ iz Šentjurja, LUDVIK KLUN iz Ljubljane, IVAN KODRE iz Postojne, FRANC KOLENC iz Celja, KOLOMAN KORPIČ iz Murske Sobote, VINKO KRAJNIK iz Škofje Loke, IVAN KRANJC iz Marezig, BRUNO KRIŠTOF iz Maribora, SREČKO LAMUT iz Mozirja,

ANTON LOGAR iz Šenčurja pri Kranju, ANTON MAJČEN iz Šentjanža, ERNEST MARGON iz Pivke, IVAN MAROH s Ptuja, DUŠAN MEDVED iz Ljubljane, TANJA MEDVED iz Šentvida, MARTIN MENCEJ iz Ljubljane, JANEZ MIHELIČ iz Ljubljane, ALEŠ MIŽIGOJ iz Ljubljane, ANTON NOVAK iz Gornje Radgone, VLADIMIR PAVLIN iz Semiča, RUDI PEN iz Maribora, ANDREJ PETELIN iz Kamnika pod Krimom, JANKO PISLAK iz Apač, MILKA RAKOVEC iz Preddvora, ANTON REMS iz Ljubljane, ANTON ROZMAN iz Žalca, SREČKO RUPNIK s Ptuja, STANE SADAR iz Črnuč, JOŽE SMRKOLJ iz Izlaka, EDI SENEGAČNIK iz Ljubljane, FRANC ŠIVIC iz Ljubljane, ANTON ŠERCER iz Kočevja, DUŠAN ŠVARA iz Ljubljane, STANE TODORI iz Ljubljane, VINKO ZIBELNIK iz Polhovega Gradca, MINKA ZUPANČIČ iz Krškega.

Pisna priznanja ZČDS ob 90-letnici pa so prejele naslednje organizacije: ČEBELARSKA DRUŽINA BARJE iz Ljubljane, ČEBELARSKA DRUŽINA ŠKOFJA LOKA iz Škofje Loke, ČEBELARSKO DRUŠTVO ZAGORJE iz Zagorja, ČEBELARSKO DRUŠTVO ŽERJAV iz Žerjava, ČEBELARSKA DRUŽINA ŽIRI iz Žirov, ČEBELARSKI MUZEJ RADOVLJICA iz Radovljice, HMEZAD MLEKARNE DE - ČEBELARSKA ZADRUŽNA iz Arje vasi, KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE iz Ljubljane, MEDEX iz Ljubljane, POSAVSKA VETERINARSKA INŠPEKCIJA iz Krškega in ZADRUŽNA ZVEZA SLOVENIJE iz Ljubljane.

Za konec pa je Akademski zbor Tone Tomšič zapel še dve narodni.

Po proslavi so se čebelarji zbrali in pokramljali še ob prigrizku in pijači, jubilejnem darilu delovnih organizacij iz vse Slovenije, za kar se jim iskreno zahvaljujemo. Posebej se zahvaljujemo delavcem Medexa, ki so pripravili darovane dobrote in z njimi postregli udeležence proslave.

Omeniti moramo tudi, da sta proslava in

praznovanje 90-letnice izredno ugodno odjeknila tudi v sredstvih javnega obveščanja. V vseh naših časopisih so bili objavljeni članki o čebelarstvu, prav tako pa je bilo več oddaj v živo tudi na vseh programih radia. Toliko se o čebelarstvu ni pisalo že več let skupaj. To pa je zelo pomembno zaradi seznanjanja javnosti z našimi problemi.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V APRILU

PAVEL ZALETEL

V začetku aprila moramo družine temeljito pregledati. To je namreč čas prvih temeljitih pregledov in večjih posegov v čebelje družine. To delo lahko opravimo le takrat, kadar je res tako toplo, da ni nobene nevarnosti, da bi prehladili zalego. V aprilu je vreme še vedno kaj rado muhasto. Dela opravimo po vnaprej določenem načrtu in pri vseh družinah enako. S pregledom začnemo na enem koncu čebelnjaka in pregledujemo proti drugemu koncu. Ker imamo vse panje na vratcih oštevilčene po vrstnem redu, kot stojijo v čebelnjaku, je najbolje, da začnemo s pregledom pri številki ena in končamo z zadnjo številko panja. Ali seveda obratno. Dobro je, če se tega razporeda držimo tudi pri naslednjih pregledih zaradi morebitnega širjenja oziroma preprečevanja čebeljih bolezni.

Pri teh pregledih bomo ugotovljali: moč družine, kakovost matice, zdravstveno stanje družine, zalogo hrane in kakovost satja (plesnivost). Temeljiti pregled začnemo podobno kot bežen pregled. Ko odstranimo opaž in okence, ugotovimo zasedenost ulic. V tem času ima povprečna družina strnjeno zasedenih 5–6 ulic. Odstranimo vložke in tla panjev temeljito očistimo s strguljo. Gnezdo je v panju navadno pomaknjeno na levo ali desno stran. Na nasprotni strani od gnezda – na primer na desni – vzamemo iz panja skrajna dva sata in ju postavimo na kozico. Sedaj jmljemo posamezne sate po vrstnem redu, jih dobro pregledamo, nato pa potisnemo v panj za dve mesti v desno. Ko smo pregledali in prestavili zadnji sat, imamo na levi strani panja prazen prostor dveh satov. Tja namestimo sata s kozice. Tako smo prestavili gnezdo v sredino panja, če seveda ni bil tam že prej. Če smo pri pregledu ugotovili, da ima družina zalego na štirih ali petih sa-

tih, da je zalega zdrava in strnjena ter da je v panju okoli 8 kg medu, smo lahko brez skrbi. Kolikor več je zalege in čebel, toliko bolj močna je družina. Če ima družina toliko krme, da ta ovira matico pri zaleganju, odstranimo iz panja dva medena sata. Ob gnezdo namestimo dva prazna sata iz skladišča, ki smo ju prej ogreli na soncu. Pri pregledu smo morda ugotovili, da sta prvi in zadnji sat plesniva. Take sate izločimo iz panja. Plesnivost satja največkrat nastane zaradi prepoznega krmljenja v jeseni, zaradi slabega zračenja panja in zaradi nepravilnega paženja družin. Posebno moramo biti pozorni na zalego, predvsem če je pretirano presledkasta in če nima lepega žametnega sijaja. Če so posamezne celice s pokrito zalego temnejše od drugih in celo vdrtle, o tem takoj obvestimo mentorja. Če bo sumljivost zalege ugotovil tudi on, bo o tem obvestil veterinarskega inšpektorja. Družina je bolna. Z delom v čebelnjaku nadaljujemo le po navodilih mentorja. Strnjena zalega in njen lep videz pa sta podobi zdrave družine. Rahlo presledkasta zalega je takšna navadno zaradi matice, ki je morda stara in iztrošena, lahko pa tudi zaradi njenega nekoliko degeneriranega rodu. Takšna je seveda lahko tudi zaradi dobrega medenja, ko čebele bolj hitro polnijo očiščene celice, kot jih matica zaleže. Slednje je v tem času bolj malo verjetno. Pri temeljitim pregledu moramo biti zelo pozorni na pomožne družine, ki so prezimile v 4- ali 5-satnih panjičih. Pri njih kaj hitro pride do pomanjkanja hrane. Ne glede na to, kako dober spomin imamo, beležimo posebnosti posameznih družin takoj po pregledu, ne pa šele ob koncu pregleda vseh družin. Takoj po vpisu pregledamo še zapiske za naslednjo družino. Res da imamo sedaj le nekaj panjev, toda če

tega ne bomo delali sedaj, se tega ne bomo držali tudi tedaj, ko bomo imeli več družin.

V aprilskem meglenem in deževnem vremenu rada izbruhne noseča. Če smo zazimili močne, pravilno in dovolj zgodaj nakrmljene družine, ki smo jih pravilno zapazili, opaž pa vedno sušili, te bolezni v čebelnjaku verjetno ne bomo imeli. Če pa se bolezen širi kljub uporabi česna ali drugega domačega zdravila, tedaj dodajamo čebelam med krmo tudi zdravila. Natančno pa se držimo priloženih navodil in mentorjevih nasvetov. Pri drugem posegu v panj oziroma družino namestimo na eni strani gnezda sat z izdelano trotovino, na drugi strani pa kot predzadni sat gradilni satnik. Dan namestitve sata s trotovino moramo zapisati v zvezek, da ga pri poznejšem pregledu odstranimo prej, preden se izležejo troti. To je mogoče posebno ob slabem vremenu. Če namreč ta sat odstranimo iz gnezda nekaj dni zatem, ko je pokrit, ujamemo pretežno večino varoi, ki jih bo uničil sončni ali parni topilnik. Okoli čebelnjaka obesimo nekaj steklenic z dolgim vratom, v katere nalijemo za prst ali dva pokvarjenega piva. To bo zelo dobra vaba in seveda tudi smrt za ose in sršene. Pazimo na rezervno satje. Žveplajmo ga vsakih deset dni. Pred voščeno veččo ga seveda lahko obvarujemo tudi na druge načine. Stalno pregledujemo napajalnik, da mu ne zmanjka vode. Čimvečkrat sušimo opaž. Četudi družin ne krmimo na zalego, jim ob večdnevem deževju ali hladnem vremenu občasno pokladamo redko medenosladkorno raztopino. Tega ne delamo zaradi dohranjevanja, pač pa zaradi dodajanja vode, s čimer preprečimo prekomerno izletavanje čebel. Kadar pa vemo, da so naše družine zelo slabo založene s hrano, jih moramo v takem vremenu krmiti, da nam zaradi lakote ne popadajo. Močna družina porabi v tem mesecu dobrih 5 kg hrane. Moč družin se v tem mesecu zelo poveča. Pri tem jim lahko pomaga tudi čebelar, seveda le, če ima v svojem okolišu zgodnjo pašo. V AŽ panju zasuka vsak drugi zaleženi sat tako, da prednji del obrne nazaj. Pri nakladnem panju pa to naredi s celo gornjo naklado, ki jo obrne za 180°. S tem čebelam širimo gnezdo.

Pomembno delo v aprilu je tudi združevanje družin. Družine združujemo največ-

krat zaradi tega, ker imamo v čebelnjaku družine, ki se ne morejo prav razviti in zato do paše ne bodo dosegle take moči, da bi prinesle vsaj za silo medu. Naj se nam pri tem delu družine ne smilijo. V čebelnjaku je bolje imeti pet res močnih družin kot pa 12–15 slabih. Prve nam bodo prinesle veliko več medu kot pa druge. Pri združevanju se vedno držimo pravila, da slabe družine dodajamo dobrim. Nikoli pa ne združujemo dveh ali več slabih družin. Od takega dela ne bo nobenega uspeha. Slabiči ostanejo vedno slabiči. Pred združevanjem moramo slabšo družino dobro pregledati, če ni morda za slab razvoj kriva bolezen v panju. Če po zalegi in obnašanju čebel posumimo na to, je tako družino bolje uničiti kot pa žrtvovati še dobro. Združujemo namreč vedno le popolnoma zdrave družine. Načinov združevanj je več. Zelo enostaven in tudi dober je ta, da v AŽ panju, kjer je družina, ki ji bomo pridružili čebele, spraznimo medišče in matično rešetko prekrijemo z dvema slojema časopisnega papirja, ki ga na več mestih predremo z žico ali žebljem. Družini, ki jo bomo pridružili, stremo matico in sate s čebelami vred prestavimo v medišče novega panja. Panj zapremo. Dodane čebele bodo pregrizle papir, se počasi združile s čebelami osnovnega panja in se prilagodile delu ter življenju novega okolja. Najbolje je družine združevati pozno popoldan, da se preko noči umirijo. Pridružene čebele se navzamejo vonja novega doma. Tako okrepljeno družino je dobro nekaj večerov zapovrstjo krmiti s sladkorno raztopino. Izpraznjeni panj moramo zapreti in, če se le da, tudi odstraniti, da preseljene čebele čim prej vletijo v nov panj. Če panja ne moremo odstraniti, ga zastremo s krpo. Pri naslednjih pregledih opazimo, da imajo močne družine že 7–8 satov zalege, slabiči pa komaj 3–4. Čebelarji z večjim številom panjev radi družine izenačujejo. To delajo zaradi poenostavitve dela. Za tebe, dragi začetnik, ki čebelariš le z nekaj panji, in to na stalnem mestu, bo najbolj gospodarno, če pustiš močne družine pri miru. Slabše družine pa pridruži ali ojačaj z zalego pomožnih družin. Tako boš imel v čebelnjaku res le močne družine, od katerih lahko pričakuješ dober donos.

Kadar čebele podsedajo, to je takrat, kadar jih je v plodišču toliko, da nam v večer-

nih urah zastrejo pogled pod sati do žrela, jim je potrebno razširiti prostor. To naredimo tako, da čebelam odpremo medišče. Z matične rešetke odstranimo pokrovno deščico in v sredino medišča namestimo pet ali šest lepih praznih satov iz skladišča, ki smo jih prej dobro prezračili in ogreli na soncu. S tem da smo čebelam odprli medišče z nekaj sati, še ni rečeno, da smo jim ne vem kako razširili življenjski prostor. Večina čebel namreč še vedno ostane v plodišču. Pri naslednjem pregledu odvzamemo iz plodišča prvi in zadnji sat, ki sta polna medu ter morda tudi obnožine, in ju prestavimo v sredino medišča med prazne sate, ki jih razmaknemo. Namesto teh dveh satov damo tik gnezda prazna iz medišča. Čez deset dni odberemo iz plodišča tri sate s pokrito zalego in jih namestimo v sredino medišča med medena sata. Sate v plodišču stisnemo. Ob straneh gnezda namestimo prazne sate iz medišča. Ker ni paše, bo matica širila gnezdo v levo in desno. Ob morebitnem vdoru hladnega zraka, bo že srednje močna družina zlahka obdržala potrebno toploto okoli vseh zaleženih satov v plodišču in medišču. V tem času še ne smemo vlagati praznih satov, kaj šele satnic v sredino gnezda. S takim posegom namreč gnezdo razdelimo. Ob vdoru hladnega zraka (kje so še ledeni možje!) bo družina grela prazno satje v sredini gnezda, zaleženih stranskih pa ne bo mogla, zato se bo v teh zalega prehladila. S predstavljanim pokrite zalege v medišče pregledamo že prej prestavljene sate, če niso morda na njih čebele potegnile zasilnih matičnikov. Če so jih, jih potrgamo. Najmanj enkrat tedensko odpremo žrela v mediščih, da odletijo morebitni troti.

Ob cvetenju češnje (marsikje tudi prej) se pri čebelah pojavi gradilni nagon. Opazimo ga na satju, ki ga začnejo čebele beliti, in na gradilnem satniku, kjer se pojavi prva gradnja trotovine. Tedaj vstavljamo družinam v AŽ panjih ob gnezdo satnico. Močnim lahko tudi dve. Družinam v nakladnih panjih vstavljamo satnice vedno v gornjo naklado. Če je vsaj skromna paša, jih bodo čebele hitro dodelale, matica pa zalegla. Kadar se v času dodajanja satnic pojavi slabo vreme ali paša popolnoma preneha, moramo družine vsak večer krmiti vsaj s četr litra sladkorne raztopine, dokler jih ne dodelajo do kraja. Iz gradilnih

satnikov tedensko izrezujemo pokrito trotovino, ki jo stopimo v sončnem topilniku. Tako po eni strani uničujemo varoe, po drugi pa pridobivamo kakovostni vosek. Dokler čebele gradijo v gradilnem satniku, smo lahko zanje brez skrbi. Čebele še ne mislijo na rojenje. Tista družina, ki gradi le satje s čebeljimi celicami, pa zagotovo ne bo rojila. Ko pa čebele začnejo na gradilnem satniku ali vstavljenih satnicah izdelovati matičnike, so na tem, da bodo prenehale z gradnjo satov, ker se že pripravljajo na rojenje ali preleganje. Takim družinam čim prej odstranimo neizdelane, a še uporabne satnice in jih damo v izdelavo drugim družinam. Preveč poškodovane satnice pretopimo v vosek. Bolje, da nam družine izdelajo nove satnice, kot da bi nam gradile že poškodovane. Pri nakladnih panjih v tem času razširimo gnezdo tako, da gornjo naklado postavimo na očiščeno podnico, nanjo pa naveznemo spodnjo. To naredimo samo pri močnih družinah, ki zasedajo že obe nakladi. S premeščanjem naklad prestavimo med v spodnji del panja. To čebele prisili, da ga prenesejo na vrh gornje naklade nad gnezdo. Prenášanje medu po panju navzgor vzbudi v družini občutek dobre paše. V takem razpoloženju družine matica poveča obseg zaleganja. Pri slabih družinah tega ne smemo narediti, ker ne bi mogle obdržati potrebne toplote v obeh nakladah. S premeščanjem naklad pač razdelimo gnezdo na dva dela, ki sta lahko med seboj kar precej oddaljena. Ker imajo družine v dveh nakladah dovolj hrane, jih ni potrebno posebej dražilno krmiti. Zaradi slabega vremena, ki je aprila še pogosto, včasih pa še celo maja, damo posameznim družinam na vmesni pokrov, ki mora imeti odprto veko, do 4 kg sladkornomedenega testa. Testo, ki mora biti zavarovano tako, da se ne cedi po satih, pokrijemo s polivinilom. Pod njim se nabira vlaga v obliki kapljic, ki jih čebele posrkajo. Če nimamo sladkorja v prahu za izdelavo testa, lahko okoli vehe nasujemo nekaj kg sladkorja v kristalu. V lepem vremenu čebele te hrane ne jemljejo, pač pa samo v slabem, deževnem vremenu ali kadar ni nobene paše.

Če vozi tvoj mentor čebele na spomladansko pašo, na primer na oljno repico, ga prosi, da vzame s seboj še tvoje čebele, seveda, če ima prostor. Na paši čim bolj po-

magaj mentorju. S tem si boš pridobil potrebno znanje za poznejše samostojne vožnje na paše, tega znanja pa ti ne more dati nobena beseda ne knjiga. S prevozom na pašo se ti bodo družine razvile, da bo kaj. Pa še kakšen kilogram medu jim boš po vsej verjetnosti lahko odvezel. Pri vsem tem te ne sme motiti, da mentor kot prevažalec čebel čebelarji nekoliko drugače, kot uči tebe, ki imaš čebele na stalnem mestu in še to le nekaj družin.

Tudi v tem mesecu ne odpiraj panjev brez potrebe. Izkoristi pa vsako priliko, ko imaš odprt panj, da s tal z grebljico očistiš ves drobir, v katerem se rada redi voščena veščica. Če le moreš, posedi pred čebelnjakom in opazuj čebele. Vse posebnosti, ki si jih opazil pred čebelnjakom ali v panjih, pa vestno zapisuj. Zapiski morajo biti taki, da ti dajo v vsakem času popolno sliko stanja posamezne družine.

Bolezni čebel

IZKUŠNJE Z MRAVLJINČNO KISLINO DUŠAN MEDVED

Čeprav so v boju proti varoozi uporabljali dimna sredstva po navodilih proizvajalcev, so čebelarji našli precej mrtvih družin. To je povzročilo postopen prehod na zdravljenje z mravljinčno kislino. Med temi čebelarji pa sem bil tudi sam.

Najprej sem se moral spopasti s problemom, kje si preskrbeti mravljinčno kislino, primerno lepenko in dovolj veliko injekcijsko brizgalko, potrebno za pravilno doziranje. Ker je Kemoservis v Ljubljani kakovostno laboratorijsko kislino kmalu razprodal, nove pošiljke pa ni bilo, mi ni preostalo drugega, kot napotiti se na »konec Tržaške ceste«. Našel sem jo v drogeriji Toso v Trstu, in sicer na Trgu sv. Ivana (Piazza San Giovanni), ki je le kakšne tri minute oddaljena od dobro znanega Ponte Rosa. Kislina je bila razmeroma poceni, s seboj pa je bilo potrebno prinesiti steklenico z dobrim zamaškom. Kasneje sem mravljinčno kislino odkril še v železnini Kadda v Lipnici (Leibnitz) v Avstriji.

Tudi z lepenko ni šlo vse gladko. Pri Papirografiki pa je bilo dovolj. Bila je pravilne debeline in je dobro vpijala vlago, vendar so jo prodajali le v povezih, ki so tehtali okoli 70 kg, kar je za posameznega čebelarja veliko preveč, za društva pa ravno prav. Končno sem jo našel v neki knjigoveznici, kjer so jo uporabljali za platnice knjig.

Najprimernejša injekcijska brizgalka je tista, ki jo uporabljajo veterinarji in vsebuje 60 ml, takšne pa v Ljubljani takrat ni bilo.

Kemoservis je imel manjše, plastične za humano medicino, ki vsebujejo 10 ml in so zelo poceni, za manjša čebelarstva pa popolnoma zadoščajo.

Že pozimi sem si priskrbel mravljinčno kislino, lepenko, injekcijsko brizgalko, gumijaste rokavice in destilirano vodo. Tako sem čakal na primerno marčno vreme, ko bodo dnevne temperature višje od 18° C.

V tem času sem razmišljal, ali naj na lepenko nalijem toliko mravljinčne kisline, kot jo priporoča prof. Adelt iz Hohenheima, ali toliko, kot jo uporablja čebelar Wallner iz okolice Dunaja. (Glej Slov. čebelar, 3/87, str. 81.) Do tedaj nisem mogel natančno ugotoviti, zakaj dva različna vira navajata precej različne količine potrebne kisline. Zelo me je tudi skrbelo, saj prof. Adelt navaja, da so večje količine povzročale pomor matic in delno tudi čebel, Wallner pa, da premajhna količina kisline ne uniči varoj.

Iz previdnosti sem se odločil za nekoliko nižje Adeltove količine in rezultati so bili dobri. Na dnu panja je ležalo precej mrtvih varoj, matice nisem nobene izgubil, pa tudi mrtvih čebel ni bilo. Zakaj je bila ravno Adeltova doza pravilna, sem ugotovil šele kasneje. Imel sem torej srečo.

Z mravljinčno kislino sem obdelal okoli sto čebeljih družin, ki so bile v nakladnih panjih, LR mere. Na vrhu panja sem odstranil oba pitalnika, položil na sate tri lesene paličice, debeline svinčnika, nanje pa namestil z mravljinčno kislino prepojeno le-

penko, debeline 2 mm, velikosti 30 x 20 cm. Če je bila družina v eni nakladi, sem nalil 25 ml, tistim na dveh nakladah pa 45 ml 60-odstotne mravljinčne kisline. Kislino sem nalival na lepenko neposredno pred vstavljanjem v panje, ob tem pa sem zelo pazil na točno doziranje.

Hitro sem se navadil na mešanje 85-odstotne mravljinčne kisline z destilirano vodo, pa tudi doziranje z injekcijsko brizgalko je enostavno. Na delovno mizo sem postavil več lepenk drugo poleg druge, jih z obeh strani namočil s kislino in pazil, da se ni razlivala po mizi, ker bi sicer doziranje ne bilo več pravilno. Takšna napaka bi lahko imela usodne posledice. Poudarjam, da je treba pravilnemu doziranju posvetiti dovolj časa in pozornosti, sicer ne bo pravega uspeha. Pri tem delu torej ne kaže vihrati.

Pretrda lepenka slabo vpija kislinu, zato kupimo takšno, ki je dokaj porozna. Izkušnje tudi kažejo, da uporaba navadne vode ni primerna, ker jo lepenka veliko počasneje vpija, rada pa tudi steče preko roba.

Pri nalivanju in nameščanju lepenke v panje sem pazil, da hlapov nisem preveč vdihoval, seveda pa jih nekaj le pride v nos. Kakšnih posledic nisem opazil. Pri delu sem imel vedno zraven vedro čiste vode, si od časa do časa izmil oči, pripravljena pa je bila tudi za vsak slučaj, če bi se s kislino polil, da prizadeti del telesa ali obleke takoj sperem.

Po 24 urah sem družinam lepenko odvezel, pri tem pa nisem več uporabljal gumi-jastih rokavic. Lepenka je bila precej zvita, zato sem jo položil drugo na drugo in jo dobro obtežil z opeko, tako da se je po nekaj dneh lepo zravnila in je bila ponovno uporabna.

Kot vemo, je treba uporabljati mravljinčno kislinu le v času, ko so temperature med 18° in 25° C v senci. Takšne temperature so spomladi le podnevi, zato vstavljamo lepenko dopoldne. Temperatura zraka je važna le prvih šest ur po vložitvi. Spomladi sem zdravil družine s 60-odstotno mravljinčno kislino le enkrat, nato pa sem jih pustil vse do začetka julija popolnoma pri miru. Z rezultatom sem bil zadovoljen, pa tudi dela pri tem je malo, saj gre vse zelo hitro in brez problemov, ko se navadiš. Ko sem maja in junija kontroliral družine, sem našel le malo varoj. Trotovine nisem izrezoval.

Leto je bilo dobro in do 10. julija sem vse panje iztočil ter se začel pripravljati na drugo zdravljenje družin z mravljinčno kislino. To pa ni šlo tako enostavno, kot sem si predstavljal. Julij je bil zelo vroč in zvečer sem še vedno nameril med 28° in 30° C v senci. Čakal sem par dni, vendar se temperatura zraka ni znižala. Odločil sem se, da za nekaj družin napravim poskus pri obstoječih višjih temperaturah, da ugotovim, kako je s tem. Rezultat je bil zelo nazoren: pri petih poskusnih družinah sem izgubil dve matici, zato zvečer s kislino prepojene lepenke nisem več vstavil v panje. Ker pa je vročina še kar trajala, mi je začelo primanjkovati časa, saj sem vedel, kako intenzivno leže varoa jajčeca. Zgodnje jutranje temperature so znašale med 24° in 25° C, zato sem se odločil, da vstavim lepenko v ranih jutranjih urah, takoj ob svitu. Po šestih urah se je temperatura – čez dan – sicer povzpela na 30 in več stopinj, vendar večjih škod pri maticah in čebelah nisem opazil. Varoa je padala in čebelje družine so se lepo pripravljale na jesen.

Pri julijskem zdravljenju družin z mravljinčno kislino mi je nekaj posebej vzbudilo pozornost. Pri šestih močnih narejencih, ki so imeli mlade iz matičnikov izležene matice, te pa so zalegle že po nekaj satnikov na večji površini, postopoma ni bilo opaziti nove mlade zalege. Ta je bila le v krogih velikosti jabolka. Očitno je mravljinčna kislina mladim maticam poškodovala jajčnike. Čakal sem, ali je to le prehodni pojav in ali se bo stanje postopoma izboljšalo. Sicer so bile mlade matice lepo razvite, zelo živahne in na zunaj popolnoma normalne. Ker se obseg zaleganja tudi po dveh mesecih ni popravil, sem jih moral zamenjati. Iz tega lahko sklepamo, da je bila okvara trajnega značaja. Mislim, da družin z maticami, ki zalegajo manj kot mesec dni, ne smemo zdraviti z mravljinčno kislino.

Ker je julija in avgusta na mnogih področjih brezpašna doba, čebele v tem času niso tako mirne kot spomladi. Zato je odstranjevanje pitalnikov, nameščanje paličic in s kislino prepojene lepenke nekoliko bolj neprijetno, vendar z malo potrpljenja in dobre volje le gre. Julija sem par družinam namerno pustil neiztočena medišča, da bi ugotovil, ali mravljinčna kislina resnično poveča kislost medu. Ugotovil sem, da je med resnično nekoliko bolj kisel.

Meni je prijalo. Sicer pa vemo, da povečana kislost ne zastruplja, učinkuje pa toliko, da po DIN normah ne ustreza več kriteriju »naravni med«. Zato pred vstavljanjem lepenke medišča iztočimo.

Tretjič v letu sem družine zdravil z mravljinčno kislino konec avgusta. Tudi tedaj so bile temperature zvečer še previsoke, zato sem vstavljajal lepenko zgodaj zjutraj in z rezultatom sem bil zadovoljen.

Zadnjič, četrtrič, sem zdravil družine z mravljinčno kislino sredi oktobra, ko se družine že umirijo, imajo malo ali nič zalege, dnevne temperature pa so še vedno na 18° C, tako da kislina normalno izhlapeva in deluje. Ker je bila temperatura precej nižja kot julija, družine niso bile tako napadane. Kontrolni papir je pokazal, da mrtva varoa odpada, okuženost družin pa je zmerna. Ko sem novembra in decembra 1987 obiskal francoske in nemške čebelarje, sem ugotovil, da imajo z mravljinčno kislino že več izkušenj od nas in da so te v glavnem pozitivne. Povedali so mi, da je do razlike v doziranju prišlo poleg drugega tudi zato, ker nekateri vstavljajo lepenko od zgoraj, drugi od spodaj ali od zadaj, pač glede na tip panja. Hlapi mravljinčne kisline so težji od zraka in se navzdol bolj širijo kot navzgor. Zato bodo tisti, ki v nakladnih panjih vstavljajo lepenko od zgoraj, uporabljali manjšo Adeltovo dozo, tisti, ki jih dajejo spodaj ali od zadaj, kot pri AŽ panjih, pa doziral tako, kot svetuje čebelar Wallner. Svetovali so mi še, da uporabljamo lepenko debeline od 1,5 do 2 mm. Iz tanjše kisline izhlapeva premočno, iz debelejšje premalo intenzivno, zato rezultati niso zadovoljivi. Svarijo pred uporabo s kislino natopljenih krp, gobic in podobnega, ker intenzivnost izhlapevanja ni znana. Tudi z mladimi maticami so imeli iste izkušnje kot jaz, zato je s tem treba računati. V hladnih krajih, kjer se spomladi in jeseni

dnevna temperatura ne dvigne nad 18° C, je treba družine zadimiti, ker mravljinčna kislina zaradi preslabega izhlapevanja ni dovolj učinkovita.

Ponekod so imeli prvo leto uporabe mravljinčne kisline jeseni mrtve čebelje družine, čeprav so bile z varoo slabše napadene. Po njihovem mnenju je do tega prišlo zato, ker se je z večkratnim dimljenjem z raznimi sredstvi v vosku nabralo toliko njihovih ostankov, da so ti z zapoznelim izhlapevanjem negativno vplivali na družine in jih uničevali. Zato je treba takšno, kemično onesnaženo satje čimprej zamenjati z novim. Razmišljanja o akumulaciji ostankov dimnih sredstev v vosku se ujemajo z rezultati zavoda za kemične analize živil v Hamburgu, ki je ugotovil, da jih je v vosku od 100 do 300 mg na kilogram, kar je do 3000-krat več kot v medu, kar gotovo ni brez učinka in pomena. (Slov. čebelar, 4/87, str. 114)

Kot lahko ugotovimo, uporaba mravljinčne kisline pri natančnem delu in pravilnem doziranju ni problematična. Zahteva precej manj časa kot drugi načini, pogojuje pa več znanja in natančnosti, ker sicer ne da pravih rezultatov. In čisto brez problemov, kot ste videli, tudi ne gre.

Nekateri odklanjajo uporabo mravljinčne kisline, ker baje ne da pravih rezultatov. Verjetno so o njej premalo vedeli, poleg tega pa so bili premalo natančni.

Treba je še pripomniti, da so kupljene plošče, natopljene z mravljinčno kislino – kot slišimo – dale slabše rezultate. Uporaba mravljinčne kisline predstavlja najcenejšo metodo zdravljenja varooze, česar v današnjih časih ni mogoče prezreti, poleg tega pa ni nevarna ne medu, ne čebelam in ne čebelarju. To je doslej edino znano sredstvo, ki deluje tudi na varoo v pokriti zalegi, varoa pa proti njej še ni pridobila odpornosti.

ZAKAJ UPORABA PRIPRAVKOV PROTI VAROOZI PRI ODPRTEM ŽRELU?

LOJZE KASTELIC

Soočeni s strahotnim osipom čebel lanske pomlad in v strahu pred podobnim osipom letošnjo pomlad, si postavljamo čebelarji nadvse pereče vprašanje: kje so vzroki takemu pomoru čebel? Kje delamo napake s tako usodnimi posledicami?

Ker nam čebele umirajo v času akutnega izbruha varooze, a tudi v času intenzivnega zatiranja te bolezni, se nam ponuja edini možni odgovor, da namreč povzroča umiranje zajedavec varoa. Hkrati pa se nam vsiljuje še vprašanje: ali morda pri za-

tiranju pršice ne grešimo z nepravilno preventivo in kurativo In ali so zdravila, ki so na voljo, res neoporečna?

Od prvega primera varooze, ki je bil pri nas ugotovljen pred slabim desetletjem, se je proti tej bolezni zvrstilo kar precej različnih sredstev. Med njimi so najpogostejša dimila, tj. pripravki, ki z dimom uničujejo odrasle pršice na svoji gostiteljski čebeli. Med njimi velja posebej omeniti folbex VA, ki ga je podjetje Medex uvozilo in ga nekako vsililo svojim kooperantom, češ da edino ta pripravek zagotavlja neoporečnost medu, ki gre v odkup. Nemci, na primer, drugačnega medu sploh ne marajo, zaradi česar »neke države dovoljujejo za zdravljenje varooze edino folbex VA«. Tako v enajsti številki Slovenskega čebelarja, že v naslednji, dvanajsti, pa da so se »v Zahodni Nemčiji pokazale plošče z mravljinčno kislino kot eno najboljših sredstev za uničevanje varooze«.

Kaže, da zdravila niso bila učinkovita. Čebelarji pa smo morda tudi zato lansko pomlad odpisali več kot 60 odstotkov vseh družin v naši republici.

Stvar strokovnjakov je, da pravilno ocenijo in ovrednotijo uvoz in proizvodnjo pripravkov za zatiranje varooze – pri nas so to veterinarji in čebelarški pospeševalci. Na nas čebelarjih pa je, da strokovnjake opozorimo na naša opažanja, ki jih zaznamo pri vsakdanjem delu pri čebelah. Žal so ta opozorila podkrepiljena z desetstiči odmrlih čebeljih družin.

Ocenjevanje učinkovitosti določenega zdravila se opira zgolj na preštevanje mrtvih zajedavcev na dnu panja po zdravljenju. To pa je lahko tudi dvorezni meč, posebno če vemo, kako nevarne so lahko sekundarne posledice zdravljenja. Kako nevarne pa so, kajpak ne moremo vedeti brez nekajletnega testiranja. Vemo le, da je v naših čebeljakih vedno več izbruhov doslej neznanih, virusnih obolenj, pa tudi bolezni, ki smo jih doslej nekako krotili.

Te bolezni terjajo nova zdravila, ki jih že uvajajo, žal pa zopet brez zagotovila glede sekundarnih posledic. Tako čebelarji rešujemo svoje čebele pred totalno pogubo z grenkim občutkom, da z zdravljenjem več škodimo kot koristimo. Tega občutka se namreč ne more znebiti čebelar, ki opazuje čebele, kako reagirajo na zdravljenje. Omejiti se nameravam na zdravljenje va-

rooze z dimljenjem in na obnašanje čebel pri uporabi tovrstnih zdravil »točno po navodilih, ki so priložena«, kot to zahtevajo proizvajalci.

Skoraj vsi tovrstni pripravki v navodilih predpisujejo zdravljenje pri zaprtih panjih, panji pa morajo biti zaprti vsaj pol ure. Taka navodila so razumljiva, če učinek zdravila ocenjujemo po številu odpadlih pršic, saj je logično, da jih bo pri pol ure zaprtem panju odpadlo več. Nastane pa vprašanje, če je tako tudi v praksi in če je, ali razlika opraviči vse morebitne sekundarne posledice. Natančna opazovanja so pokazala, da je pri štetju zajedavcev na dnu panja razlika zanemarljiva. Če pa upoštevamo še dejstvo, da se čebele znebijo mrtvih pršic pri odprtem žrelu zunaj panja, razlike v številu mrtvih zajedavcev praktično ni.

Še manjša razlika se pokaže, če kak teden po zdravljenju kontroliramo učinek zdravljenja po številu še živečih zajedavcev v obeh primerih. Razlike ni, kar nekateri pripisujejo naletanju okuženih tujih čebel, ki naj bi izenačile obolenost čebel po vseh panjih.

Velika razlika med panji, ki sem jih dimil pri odprtem žrelu, in tistimi, v katerih so bile zadimljene čebele pol ure zaprte, pa se pokaže pri osipu čebel. Medtem ko v prvem primeru osip ni opazen, pa mi je družina v drugem primeru kaj kmalu začela vidno slabeti. Kako si to razlagam iz opazovanja?

Ko na določenem mestu in panju zažgemo predpisano količino pripravka in panj zapremo od zadaj, oz. pri nakladnih panjih zgoraj, žrela pa pustimo odprta, kmalu opazimo, kako se začne dim valiti skozi žrelo iz panja. Čebele prav malo izletavajo in še te se kmalu vrnejo, kot bi vedele, da jim dim koristi, čeprav se ga hočejo z ventiliranjem čimprej znebiti. Ko se ga znebijo, kar se zgodi v nekaj minutah, se takoj pomirijo in nadaljujejo s svojimi opravili, kot da se ni nič zgodilo.

Povsem drugačna je slika pri zaprtih žrelih. V tako neprodušno zaprtem panju se družina močno razburi. Prav tako se razburi matica, ki jo hočejo čebele obvarovati pred dimom tako, da jo vkleščijo v klobčič. Na ta način nam jih kar precej propade, medtem ko v prvem primeru tega ni opaziti. Ko takemu panju odpremo žrelo, če-

bele ne vzletajo veselo pod modro nebo kot v prvem primeru, pač pa se vse omamljene razlezejo po bradi panja. Pri tem se mrzlično skušajo s svojih telesc znebiti omamljenih zajedavcev.

Opazovanja torej kažejo, da doživi pri dimljenju zajedavec prav takšen stres kot njegova gostiteljica. Na stres reagira tako, da se še bolj zažre med obročke, kar pri čebeli povzroča dodatno razburjenje. Zelo verjetno se močno poveča tudi sesanje hemolimfe, kar pa prav tako poveča izčrpanost čebele. Na ta način pridemo do enakega zaključka, kot so že prišli nekateri zagovorniki novih zdravil, da namreč zajedavec pri normalnem stanju v panju čebelam ni preveč nevaren. Pač pa se nevarnost močno poveča pri nenormalnem stanju, ki ga v našem primeru povzroči zaprt panj ob sočasni uporabi zdravila. Nenormalno stanje pa ne nastane zaradi druge bolezni, ki naj bi jo povzročil zajedavec (kar je sicer tudi res, vendar je drugotnega pomena).

ODGOVOR Z REPUBLIŠKE VETERINARSKÉ UPRAVE

Avtor članka z naslovom »Zakaj uporaba pripravkov proti varoozi pri odrpitem žrelu?«, je problematiko umiranja čebel zaradi varooze povezal z vprašanjem neoporečnosti dimnih pripravkov za zatiranje tega zajedavca. Ne glede na to, da v sestavku posebej omenja uvoženo sredstvo folbex VA, je vprašanje pomembno za vsa dimila, češ da navodila za zdravljenje pri zaprtih panjih bolj škodujejo kot koristijo oboleli čebelji družini. Ne želimo se spuščati v dejansko pomembne podrobnosti biologije čebelje družine, ki jo mora upoštevati vsako strokovno navodilo. Zato pa se ne strinjamo z navedbami o pomanjkljivi zakonodaji, ki ne predvideva odgovornosti niti obveznih testiranj, ne glede na to, kaj so atesti pokazali drugod. Zato želimo pred začetkom »borbe čebelarjev za obvezujoče predpise, podobne uvoženim ljudskim zdravilom«, opozoriti na nekaj dejstev. Zakon o dajanju zdravil v promet (Uradni list SFRJ, št. 43/86) ureja ta področja zelo jasno in praktično, predvsem pa ne dela razlike med humanimi in veterinarskimi zdravili.

Tako smejo v promet le zdravila, ki jim je dokazana neškodljivost, oziroma so v na-

Taka opazovanja in taka razmišljanja nam seveda omogočajo, da z drugega zornega kota pogledamo na vzroke za tako množično pogibelj naših čebel. Če že, kot zatrjujejo proizvajalci, kemijske analize pripravka proti varoozi izključujejo sekundarne posledice, ki so se pri nas pokazale v tako katastrofalni obliki, ne izključujejo pa posledic, ki nastajajo ob napačni rabi posameznega pripravka. Avtorji, ki pišejo navodila, bi morali tudi odgovarjati za pravilnost navodil.

Tu pa že naletimo na pomanjkljivo zakonodajo pri zatiranju kužnih čebeljih bolezni, zakonodajo, ki ne predvideva niti odgovornosti, niti obveznega testiranja, ne glede na to, kaj so atesti pokazali drugod. To je konec koncev predpisano za vsa uvožena ljudska zdravila, ne glede na to, odkod so uvožena. Čebele ne bi smele biti izjema, torej se moramo čebelarji boriti tudi za tovrstne obvezujoče predpise.

vodilu jasno navedeni stranski pojavi, rezidualnost ter kontraindikacije. Prav tako morajo biti toksikološke lastnosti zdravil preizkušene na ustreznih laboratorijskih živalih, kar v primeru preparatov za čebele pomeni serijo »kliničnih« preizkusov zdravila na neškodljivost in učinkovitost pripravkov.

Ciba Geigy je korektno uveljavila svoj preparat folbex VA po vsem svetu. Tudi pri nas je zvezna komisija za zdravila ugotovila njegovo neškodljivost, da se lahko izdaja brez recepta. Pri vsem tem pa nam je predlog za spremembo navodila za dimljenje pri odrpitem žrelu panja z zapiranjem od zadaj všeč. Menimo, da je le-ta dobra spodbuda za vse proizvajalce dimil in za komisijo za registracijo navodil za uporabo.

Ne bomo pa dopustili niti domače proizvodnje niti uvoza zdravil (za katera velja ista zakonodaja), ki bi negativno vplivala na zdravje čebel ali zaradi katerih bi bil med zdravstveno oporečen. Za to imamo poleg že omenjenega zakona še celo vrsto učinkovitih predpisov, da se po potrebi lahko naredi red v prometu in uporabi zdravil.

DIREKTOR:
dr. DUŠAN PIRIH

medex

Ijubljana, Jugoslavija

letnik XIV
leto 1988
številka 4

bilten

ČEBELARSKA ŠOLA PODLEHNIK

V času od 19. 2. do 21. 2. 1988 je v Podlehniku potekala čebelarska šola. Udeležili so se je čebelarji z daljšimi ali krajšimi čebelarskimi izkušnjami.

Predavanja so bila seminarskega tipa: predavatelji so predstavili svojo temo, zatem pa so slušatelji razpravljali o njej s predavateljem in med seboj.

Tak način dela nam je že lani obrodil dobre rezultate, zato smo ga obdržali tudi letos. Tudi slušatelji so lahko predstavili svoje težave. Čebelarske šole se je udeležilo 14. čebelarjev, predavali pa so jim dipl. inž. gozd. Franc Šivic, Janko Pislak, Janez Trafela, mag. Franc Javornik, Boris Slavec in Andrej Schwarzmann. Žal se

šest čebelarjev ni udeležilo seminarja. Takšen neresen odnos čebelarjev je prizadel tiste, ki bi želeli sodelovati na seminarju.

Anketa na koncu seminarja nam je pokazala, da bo potrebno določene teme še poglobiti. S tem bomo dosegli naš osnovni cilj – posameznike bomo usposobili za čimvečjo in čimbolj kakovostno tržno usmerjeno proizvodnjo čebeljih pridelkov. Želimo pa si tudi, da bi o svojih bogatih izkušnjah govorilo čimveč čebelarjev-praktikov.

ANDREJ SCHWARZMANN

Čebelarska šola Medex v Podlehniku.

ZDRAVLJENJE VAROOZE

Pred nami je prvo obdobje borbe proti za enkrat nepremagljivem zajedavcu – varoi.

Vsi čebelarji se intenzivno ukvarjamo z vprašanjem, s katerim sredstvom, kdaj in kako bomo zdravili. Ne bi vas posebej opozarjal na sredstva, ki naj bi jih uporabljali, saj je Medexovo stališče o tem že znano. Opozoril pa bi vas na najrazličnejše vplive, na katere vse pogosteje popolnoma pozabljamo. Ob velikem številu različnih sredstev se človek ne more odločiti, katerega bi uporabil, da bi dosegel čim boljši učinek. Vemo, da so vsa sredstva bolj ali manj učinkovita. Poleg sredstev, ki jih uporabljamo in so v redni prodaji, je v domači prodaji mnogo zvarkov, ki jih čebelarji izdelujejo sami. Uporabljamo samo sredstva, ki so registrirana in preizkušena. Ta so sicer boljša ali slabša, vendar smo čebelarji pre-pogosto premalo pozorni na navodila, ki so tem sredstvom priložena.

Značilno je, da nekaj slišimo o zdravilu, ga kupimo in uporabimo, ne da bi natančno upoštevali navodila. Mislim, da delamo neodgovorno in sebi v veliko škodo. Tudi v primeru, da smo navodilo dobro prebrali in delali po njem, mogoče nismo imeli pravih uspehov. Zato čebelarje predvsem opozarjam:

1. **VLAGA:** Res, da v navodilih ni predpisane relativne vlažnosti, pri kateri naj bi sredstvo uporabljali. Mnenje mnogih čebelarjev pa je, da previsoka vlažnost ni dobra. Vsekakor moramo upoštevati relativno vlažnost zraka in zdravljenje prilagoditi vremenskim pogojem.

2. **TEMPERATURA:** Na vseh navodilih piše, naj bi zdravila uporabljali pri temperaturah, višjih od 10° C. Pogosto čebelarji dimijo čebele pozno jeseni, ko so temperature res okoli 10° C. Zdravila pa uporabljamo pri čimvišjih temperaturah in se ne zanašamo na 10–12° C.

3. **MOČ DRUŽIN:** V navodilih bomo redko našli napotke za uporabo zdravila pri različno močnih družinah. Vsak čebelar bi moral pred uporabo zdravila pregledati družino in ugotoviti njeno moč. V AŽ ali v LR panju je družina lahko močna ali šibka. Lahko sedi na dveh satnikih, lahko pa tudi na desetih.

4. **STAROST ZDRAVILA:** Ob mojih obhodih pri čebelarjih sem nešteto krat našel kupe zdravil, ki so si jih čebelarji nakupili na zalogo. Nakup zdravil je prava čebelarska strast. Prav zaradi tega se dogaja, da ostanejo naše prodajalne sredi sezone ali jeseni popolnoma brez njih. Kupujemo

Opazovalna postaja gozdnega medenja v Dolenjskih Toplicah.

toliko zdravil, kolikor jih potrebujemo za največ štirikratno dimljenje. Zdravila, ki nam ostajajo, se starajo in izgubljajo na učinkovitosti, saj prav gotovo nimamo pravih prostorov za njihovo skladiščenje. Higroskopična zdravila vežejo nase vodo, s tem pa jim prav gotovo pada tudi kakovost.

5. NAČIN DAJANJA ZDRAVIL: Najlažje je dozirati lističe ali kapljice, ki jih pred uporabo nakapamo na lističe. Zdravila, ki jih vstavljamo v kadilnik, je težje dozirati. Kadilniki so manjši in večji, prav tako mehovi, s katerimi vpihavamo zrak, zato so doze različno velike. Vprašljiva je tudi gorljivost v samem kadilniku.

6. STANJE PANJA: V starih panjih, ki imajo veliko razpok ali pa vrata slabo tesnijo, bo učinkovitost zdravila za 20–50 odstotkov manjša kot v panjih, ki dobro tesnijo. Mnogo čebelarjev je pisalo o termotaku, s katerim so zatesnili vrata. Ideja je odlična in tudi učinkovita ter poceni. Če pa razne razpoke in reže v panju polepimo s širokim lepilnim trakom, bomo panj zatesnili še bolje.

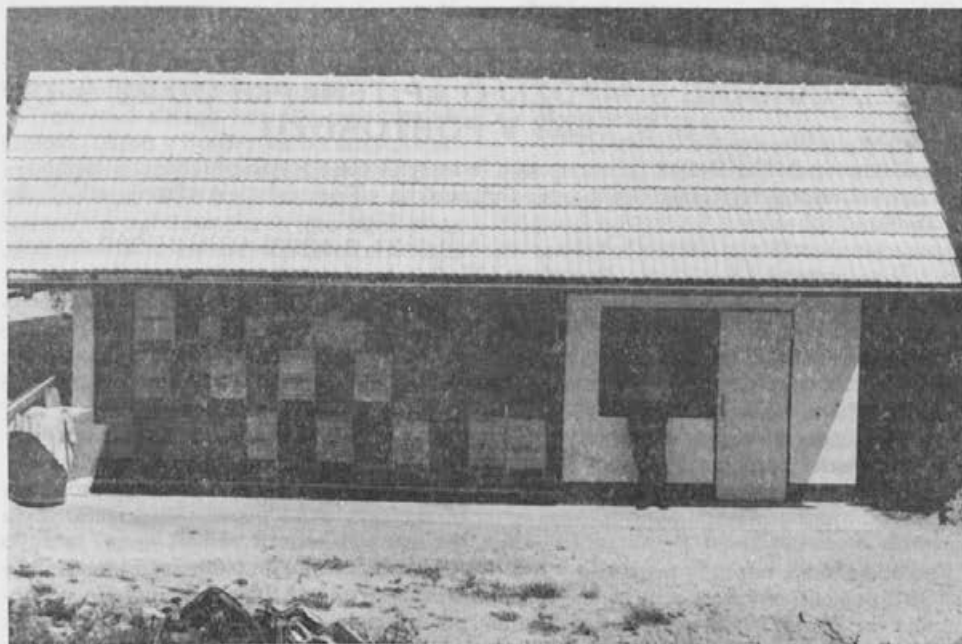
Učinek dimljenja zagotovo ne bo izostal, če bomo upoštevali navodila za uporabo zdravil in če bomo ustvarili najosnovnejše pogoje za doseganje čim boljših rezultatov.

Pospeševalna služba čebelarstva:
ANDREJ SCHWARZMANN

MED V SATJU

Da bomo v čebelarski proizvodnji dosegli čim boljši ekonomski uspeh, lahko ob ugodnih pašnih razmerah pridelujemo med v satju. Za to je potrebno dvoje: zelo močna družina in dobra paša. Med v satju mora biti zrel, pokrit v deviških satih, brez žice. Zanima nas predvsem pridelovanje svetlih medov, to je akacije, cvetličnega in lipovega medu.

Če je paša izdatna, lahko med v satju pridelujemo na preprostejši način. Satnik AŽ, LR ali kakšnega drugega panja po dolžini pregradimo z letvico v manjša pravokotnika in jih opremimo s trakovi satnih osnov. Na primer: satnik AŽ panja pregradimo le z eno podolžno letvico. Da bo gradilna vnema čebel osredotočena le na gradnjo tega satja, družine v tem primeru

Opazovalna postaja gozdnega medenja v Uncu.

ne smemo obremenjevati še z dodatno gradnjo. Tako pripravljene satnike vstavimo v medišču ali v nakladah med ostale izdelane sate. V vsako družino lahko vstavimo štiri ali več tako pripravljenih satnikov, kar je odvisno od intenzivnosti medenja in moči družine.

Drugi način, ki se uveljavlja predvsem v AŽ panju, je, da pri posebej izdelanih okencih vstavimo gradilni satnik, ki je v velikosti mrežice v okencu. Z gradilnim satnikom pridobimo toplo zgradbo našega panja. V sezoni, ko čebele ta sat gradijo in je vnos medu dober, satje izrezujemo, kasneje pa izgrajen sat čez celo zimo pustimo v panju.

Po končani paši te sate previdno odvzamemo in jih uskladiščimo v praznih panjih, omarah ali posebej za to pripravljenih zabojih. Pomembno je, da se sati med seboj ne dotikajo, ker se ob dotikanju poškodujejo pokrite celice, iz katerih prične nato iztekati med. Tako poškodovano satje pa uvrščamo v nižji razred, če pa je preveč poškodovano, ga ne moremo odkupiti. Medu v satju, iz katerega so se že polegale čebe-

le, ne sprejemamo, prav tako pa tudi ne medu v satju, izrezanem iz slamnatih košev.

Med v satju razrezujemo v naših prostorih, zato ga morate dostaviti tako, da se med prevozom čim manj poškoduje. Za prevoz uporabljamo prazne panje. Satje namestimo v primernih razdaljah, jih pripremo z okenci tako kot med prevažanjem. Sati naj stojijo v primernih razdaljah. Lahko si naredimo tudi zaboje, ki pa naj ne bodo večji kot za 20 satnikov. Izdelamo jih iz lesa, notranjost pa prevlečemo z nerjavno pločevino. Tudi v takšnih zabojih je obvezna primerna razdalja med satniki. Pokrov zaboja naj bo lesen, vendar mora dobro tesniti, da čebele ne morejo priti v stik s satjem.

Prazne satnike oziroma zaboje vrnemo.

Prezem medu v satju je vsak ponedeljek, sredo in petek od 5.30 do 14. ure v skladišču Medexa, Ljubljana, Linhartova 49/a.

Hp Medex
DE-Kooperacija

ZDRAVILA, KI JIH IMAMO NA ZALOGI

Trenutno imamo v naši prodajalni »Narava vam nudi« na zalogi naslednja zdravila: ASKOMIZOL D, NOZEMAVET, HEMOVAR, APIAKARIDIM IN VAROLIK.

Od poživil imamo na zalogi: FORSAPIN

mali (15 ml) in večji (120 ml) ter FORTE.

Vsa zdravila in poživila, ki so trenutno v prodaji, izdajamo brez veterinarskega recepta ali naročilnice.

ANDREJ SCHWARZMANN

5. MEDNARODNI SIMPOZIJ O APITERAPIJI OD 22. 9. DO 25. 9. 1988 V PORTOROŽU

Hp Medex in APIMONDIA (Mednarodna federacija čebelarских organizacij) organizirata 5. mednarodni simpozij o apiterapiji. Simpozij bo v Portorožu v Avditoriju od 22. 9. do 25. 9. 1988.

Udeleženci simpozija morajo kotizacijo vplačati do 31. 8. 1988 v višini 85.000 din, oziroma ob registraciji 95.000 din. Kotizacija vključuje kongresno gradivo, sprejem ob začetku in zaključno večerjo. Kotizacijo se plača na žiro račun KOMPAS JUGOSLAVIJA: št.: 50100-601-13773 LB GB 0938, cto 838610/470009 za MEDNARODNI SIMPOZIJ O APITERAPIJI.

Uradni jezik simpozija je angleščina, zagotovljeno pa je simultano prevajanje v francoščino, nemščino in slovenščino.

Vsi udeleženci lahko predstavijo referate na temo APITERAPIJA - preučevanje čebeljih pridelkov medu, matičnega mlečka, cvetnega prahu, propolisa, čebeljega strupa ter njihove lastnosti in uporaba v humani medicini.

V okviru mednarodnega simpozija bo organizirana razstava v prostorih AVDITORIJA Portorož.

Vse udeležence naprošamo, da do 30. 4. 1988 sporoče temo svojega referata, do 31. 5. 1988 pošljejo povzetek v angleškem jeziku v obsegu največ 30 tipkanih vrstic in najkasneje do 31. 8. 1988 potrdijo svojo udeležbo na naslov: KOMPAS JUGOSLAVIJA, Oddelek za kongresno dejavnost, Pražakova 4, 61000 Ljubljana.

HP MEDEX

DVA NAČINA UNIČEVANJA PRŠICE VARROA JACOBSONI Qu.*

JOŽE RIHAR**

S tem prispevkom želimo poudariti: a) smotnost prilagajanja borbe z varoo načinu čebelarjenja in b) pomen izboljšane načina uničevanja trotovske zalege. S tem v zvezi opredeljujemo način čebelarjenja v širokem pomenu besede. Pri zatiranju varooze z apitehničnimi ukrepi se omejujemo na spomladansko obdobje april–junij/julij. Navedena dva dejavnika – način čebelarjenja ter uničevanje trotovske zalege – pogojujeta v našem prikazu tudi dva načina uničevanja varoo.

Pod načinom čebelarjenja razumemo gojitev čebel na stalnem mestu oz. v prevoznih čebelnjakih, v bližini čebelarjevega stanovanja ali v oddaljenih krajih, čebelarjenje v AŽ in nakladnih panjih.

Drugi dejavnik, v katerem se oba načina razlikujeta, se nanaša na način zdravljenja v obdobju, ko se varoo razmnožuje pretežno v trotovski zalegi, ko je do 90 odstotkov zajedavec pod pokrovci zalege in ko zdravljenje s kratkotrajno delujočimi akaricidi ni učinkovito. (Pri tem naj navedemo, da razlikujemo med dvema vrstama sredstev proti varoo: sredstva z dolgotrajnim delovanjem, kot so mravljinčna kislina, timol v kristalu, rastlinski akaricidni zvarok, ter sredstva s kratkotrajnim delovanjem, kot sta amitraz in brompropilat.)

Trotovska zalega kot najpomembnejši biološki ukrep v borbi z varoo smo obravnavali na republiških posvetovanjih v Ljubljani od leta 1978 dalje nekajkrat, in to s teoretične, zgodovinske in uporabne strani. Odziv na to so tudi diplomske naloge študentov biotehniške fakultete v Ljubljani, ki fakultativno poslušajo predmet čebelarstvo. Trotovska zalega ima ustrezno mesto tudi v vseh izdajah knjižice »Varooza čebel«.

Material in metodika

Na 12 predavanjih v raznih krajih Slovenije smo v letih 1985–1987 anketirali okoli 1200 čebelarjev. Petkrat (Ljubljana, dvakrat Tacen, Polhov Gradec, Kranj) smo podatke zbirali na vnaprej pripravljenih obrazcih, v drugih primerih pa s štetjem dvignjenih rok poslušalcev. S tem smo želeli predvsem ugotoviti odstotek čebelarjev, ki uničujejo trotovsko zalego. Z anketo smo

zajeli tako mala čebelarstva kakor tudi prevozne čebelnjake z več kot 150 panji.

V anketi nismo upoštevali tipa panja, ker skoraj večina (okoli 90 odstotkov) čebelarji z AŽ panji.

Število in čas izrezovanja iz gradilnika kakor tudi sezonsko gibanje številčnega stanja samic varoo v trotovski zalegi je v 90 AŽ panjih ugotavljala Brancleja (1985), in sicer v 50 celicah vsakega izrezanega gradilnika. Z razlikami v učinkovanju dveh načinov uničevanja trotovske zalege glede na številčno stanje zajedavca v čebelnjih družinah, se je ukvarjala Babnik-Šebenikova (1987). Za krila je prijemala po 100 čebel, vzeti iz gnezda. Primerjala je postopek izrezovanja s postopkom prirezovanja (posnemanja) trotovske zalege. Pri prvem postopku morajo čebele izrezano satje ponovno zgraditi, pri drugem posnamemo (odrežemo) tretjino celic, iztremo iz njih žerke oz. bube ter z dna celice samice varoo, satje speremo in tako očiščeno vrnemo v gnezdo. Gradilnik je polovični satnik, vstavljen v zgornji del normalnega plodišnega satnika. V poskusnih skupinah je bilo v začetku po 10 panjev, to število pa se je med sezono zaradi obnove matic prepolovilo.

Rezultati

1. Trotovska zalega uničuje, tj. uporablja gradilnik, največ čebelarjev na Gorenjskem (Radovljica, Kranj), najmanj pa, okoli 35–40 odstotkov, v severovzhodnih predelih Slovenije (Murska Sobota, Ljutomer).

2. Večina izrezuje trotovinno po potrebi, občasno, ko naleti na pokrito trotovsko zalego. V 90 AŽ panjih v prevoznem čebelnjaku so izrezovali trotovinno petkrat (v času od 15. 5. do 23. 7.).

3. Povprečni presledek med posameznimi izrezovanji je bil v prevoznem čebelnjaku 12 do 20 dni, v čebelnjaku na stalnem mestu pa pri izrezovanju 23 dni, pri prirezovanju pa 18 dni.

* Referat s X. kongresa čebelarjev Jugoslavije v Kragujevcu.

** dr. agr. znanosti Jože Rihar, dipl. inž. agr., red. univ. profesor v pokoju

4. Preglednica I kaže število samic varoe v trotoviskih celicah v 90 AŽ panjih:

Čas izrezovanja	15,5	27,5	16,6	3,7	23,7
Število panjev s pokrito zalego za izrezovanje	13	28	49	52	26
Število samic varoe v vzorcu s 50 celicami	66	180	642	541	682
Povprečno število samic varoa na 50 celic	5,08	6,42	13,1	10,4	26,23

5. Primerjava postopka izrezovanja s postopkom prirezovanja.

Preglednica II. kaže število samic varoe na 100 čebelah, v panjih s starimi maticami, na začetku in na koncu poskusa.

Postopek	n	$\bar{x}$	20.4. min.	maks.	$\bar{x}$	min.	5.10. maks.	Dvigovanje oz. zmanjševanje (v %)
Izrezovanje	6	5,3	2	10	6,2	1	10	+16,98
Prirezovanje	4	10,5	8	15	5,0	1	6	-52,39
Kontrola	3	7,0	1	12	10,3	0	22	+47,14

6. Primerjava izrezovanja s prirezovanjem v panjih z obnovljenimi maticami. Preglednica III.

Postopek	n	$\bar{x}$	20.4. min.	maks.	$\bar{x}$	min.	5.10. maks.	Dvigovanje oz. zmanjševanje (v %)
Izrezovanje	4	9,8	3	20	9,8	3	16	0
Prirezovanje	6	6,0	1	16	5,3	3	10	-11,67
Kontrola	2	4,0	1	7	5,0	3	7	+25,0

Razprava

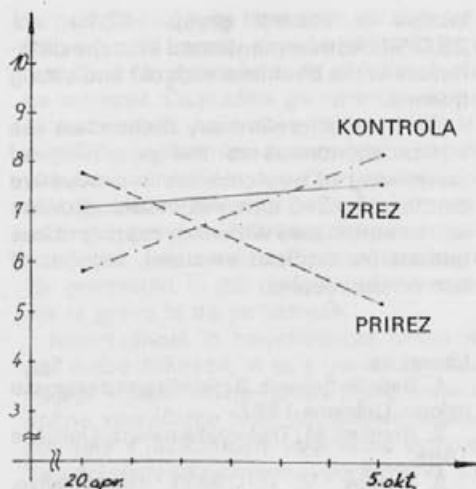
V našem prispevku »Dva načina uničevanja varoe« se ne spuščamo v obravnavanje uporabe in učinkovanja pri nas registriranih akaricidnih sredstev (II. način), temveč želimo dobiti vpogled v nekatere podrobnosti pri zatiranju varoe z uničevanjem trotoviske zalege in obnovo matic (I. način).

Visok odstotek (35–90) čebelarjev, ki uporabljajo gradilnik, lahko pojasnujemo tako s sistemom AŽ panja, morda pa še bolj z zgodovinskimi dejavniki. Klasičkom slovenskega čebelarstva je uničevanje trotoviske zalege služilo kot ukrep za preprečevanje rojenja. Tako npr. Janša (1771, 1775) uporablja izrezovanje in obglavljanje (prirezovanje) trotoviske zalege

vsakih 14 dni. Niti v naših niti v tujih čebelarskih knjigah Rihar (1984) ni mogel najti priporočila za uničevanje trotoviske zalege kot ukrepa za preprečevanje rojenja.

Izrezujemo povprečno tudi do petkrat. V prevoznem čebelnjaku je bil presledek med dvema odstranitvama pokrite trotoviske zalege 12 do 20 dni, v čebelnjaku na stalnem mestu pa 23 dni pri izrezovanju in 18 dni pri prirezovanju.

Med sezono se je povprečno število samic varoe v pokriti trotoviski celici povečalo od povprečnih 5 (15.5.) na okroglo 26 (23. 7), oz. za 5,9-krat, kar kaže na pomembnost tudi poznejšega uničevanja trotoviske zalege. Uničevanje trotoviske zalege v drugi polovici junija in kasneje je bilo celo bolj učinkovito. Največ zajedav-

Razlike med postopkoma in kontrolo v okuženosti čebel 20. apr. in 5. okt. pri družinah s starimi in mladimi (obnovljenimi) maticami.

cev je bilo uničenih 23. julija, s pripombo, da je imela tedaj pokrito trotovsko zalego – primerno za izrezovanje – le polovica panjev (v primerjavi s številom panjev, ki so imeli za izrezovanje primerno trotovsko zalego v maju).

Podatke preglednice II. in III. je treba zaradi zmanjšane števila panjev obravnavati kot orientacijske (niso še bili variacijsko – statistično obdelani)*, vendar so kljub temu zelo značilni: tako glede razlike med dvema uporabljenima postopkoma uničevanja trotovske zalege, kakor tudi glede mladih matic. Pri prirezovanju se je število samic, v primerjavi z izrezovanjem, znižalo za 69 odstotkov, v primerjavi s kontrolo celo za 99 odstotkov. V panjih z obnovljenimi maticami je število zajedavcev stagniralo, tj. pri izrezovanju se ni povečalo, pri prirezovanju se je malenkostno znižalo (za 11,67 odstotka), v kontrolni skupini pa je delno naraščalo. (Poskus bi želeli ponoviti z večjim številom panjev, da bi dobili bolj značilne podatke.)

Naše rezultate pa lahko vzamemo za kažipot pri zatiranju varoe. Ujemajo se tudi z navedbami Markova (1987), da se število zajedavcev z najmanj trikratnim odstranjevanjem trotovske zalege ter z organizacijo 50–100 odstotkov narejencev (na temeljno število čebeljih družin) zniža za

toliko, da varoa nima več vpliva na zdravstveno stanje čebeljih družin niti na doseganje normalnih pridelkov. Naši rezultati pa to ugotovitev še dopolnjujejo, saj niso potrebni niti narejeni roji, temveč samo zgodnja obnova matic, povezana s prirezovanjem trotovske zalege – ob ugodnem razvoju čebeljih družin. S tem dobiva I. način zatiranja varoe dodatno potrditev.

Na tem mestu izrekam polno priznanje M. Brancljevi in B. Babnik-Šebenikovi za njuno vestno izvršeno delo, kakor tudi F. Škufci in ing. J. Babniku za njuno sodelovanje pri izvajanju naloge.

* Naknadno je bila ugotovljena statistično signifikantna razlika med kontrolno skupino in postopkom prirezovanja ter med kontrolno skupino in postopkom izrezovanja – povsod ob tveganju 0,05. Koeficient variabilnosti pri postopku prirezovanja pa je bil tako velik (62,67 %), da niso mogle biti izsledene statistično značilne razlike med postopkom prirezovanja in kontrolno skupino, kot tudi ne med obema postopkoma.

POVZETEK

Dva načina zatiranja parazita *Varroa jacobsoni* Qu.

Za zatiranje varoe predlaga avtor dva načina glede na način čebelarjenja in uporabo apitehničnih ukrepov v mesecih april/julij. Z anketo je dognal, da uporablja v Sloveniji 35–90 odstotkov čebelarjev gradilnik, največ na Gorenjskem, manj v severovzhodnem delu. Trotovsko pokrito zalego izrezujejo čebelarji v presledkih 12–23 dni, povprečno tri do petkrat v sezoni. – V času od 15. 5. do 23. 7. naraste v posamezni trotovski celici število samic varoa za 5,9-krat. V preglednicah pokaže razlike v gibanju številčnega stanja samic varoa v času od 20. 4. do 5. 10. v treh skupinah panjev: znatno zmanjšanje v skupini s prirezovanjem (52,39 oz. 11,67 odstotka), neznaten dvig v skupini z izrezovanjem trotovine (16,98 oz. 0 odstotkov) ter očitno povečanje v kontrolni skupini (47,14 oz. 25,0 odstotkov). Navedene so tudi razlike v panjih s starimi in obnovljenimi maticami.

Na podlagi teh raziskav nakaže avtor možnost ohranjanja čebeljih družin s tri do petkratnim uničevanjem pokrite trotovske zalege, združenim z zgodnjo obnovo matic ali narejenimi roji in brez uporabe kemikalij.

SUMARY

Two ways of extermination of *Varroa jacobsoni* Qu.

In this preliminary report author recommends two modes for extermination of *Varroa jacobsoni* Qu. with regard to way of beekeeping and use of measures for keeping of bees during the months april-july. By enquête he found that 35-90 % of beekeepers in Slovenia use the drone frame, the most part in Uper-Carniola and less in nord east part. The drone work is eliminated in intervals of 12-13 days, at mean 3-5 times in season. In the time from 15. 5. to 23. 7. the number of femals *Varroa* in drone frames was incrided 5,9 times. In table are represented the differences in the decrising of number of female *Varroa* during 20. 4. to 5. 10. in three groups of beehives: important decrease in the groupe with decapitation of drone work (52,39 vid. 11,67 %), smale deminution in the group with puting - out of drone work (16,98 vid 0 %) and intense

incrise in control group (47,14 vid. 25,0 %). Author mentioned also the differences in the beehives with old and young queens.

On base of preliminary recherches the author demonstrates the possibility of conserving of bee colonies in productive condition by 3-5 time elimination of drone work combinated with early rearing of bee queens (or artificial swarms), without of use of chemicals.

Literatura:

1. Babnik-Šebenik, B.: Gradivo za diplomsko nalogo. Ljubljana 1987.
2. Brancelj, M.: Diplomaska naloga, Ljubljana 1985.
3. Markov, V. I. (1987), Pčelovodstvo, 4:12-13.
4. Rihar, J. (1984), Slov. čebelar, 11:343-346.
5. Rihar, J.: Varoza pčela, Ljubljana 1987.
6. Babnik-Šebenik B., Diplomaska naloga. Ljubljana 1988.

Jezikovni kotiček

ZA PRAVICE »NAKLADNEGA« PANJA

VIKTOR MAJDIČ

V letošnji prvi številki Slovenskega čebelarja je Stane Mihelič v jezikovnem kotičku ostro nastopil proti rabi strokovnega izraza (termina) **nakladni panj**, češ da je napačen in da ga ne bi smeli uporabljati. Toda kritikovemu zavračanju omenjenega termina je mogoče očitati vsaj dve resni pomanjkljivosti: 1. Če je izraz - kot meni S. M. - zares povsem neprimeren, bi bilo potrebno to neprimernost dokazati, hkrati pa ponuditi uporabnikom čebelarstva terminologije boljšega (kadar ponujena različica ni boljša od obstoječe, se s takimi posegi ustvarja samo zmeda, kajti jezikoslovno manj izobraženi uporabniki jezika ne

vedo, kaj je prav in kaj ne, komu naj verjamejo in komu ne, s tem pa se ruši in ne ustvarja prepotrebna ustaljenost kot ena bistvenih značilnosti kultiviranega knjižnega jezika). 2. Reagirati bi bilo potrebno dovolj zgodaj, ko se **nakladni panj** še ni uveljavil. V svetu je že vsaj pol stoletja (pri nas pa tudi že več kot dvajset let) uveljavljeno jezikoslovno načelo, da je pravilno namreč tisto jezikovno sredstvo, tisti izraz, ki je prešel v splošno rabo, ki ga je torej sprejela večina uporabnikov knjižnega jezika, kadar gre za splošno poimenovanje, ozirama večina strokovnjakov določenega področja, če gre za strokovno izrazje. Zato ni mogo-

če pritrđiti piščevim besedam, da se je treba »odvaditi imena, ki je že nekaj časa v rabi (...) če ugotovimo, da ni pravo in da ne ustreza«. Če je táko, ga raba praviloma že sama izloči, saj pisci s kolikor toliko izostrenim jezikovnim čutom tega, kar ni pravo in kar ne ustreza, pač ne uporabljajo. Nekaj povsem drugega pa je, če se posamezniku, ponavadi obremenjenemu s purističnimi, logicističnimi, historicističnimi idr. predsodki, le zdi, da kako poimenovanje ni pravo in da ne ustreza.

Nepravilnost in neustreznost izraza je pač treba dokazati, in to z merili, kakršna veljajo v jezikoslovju danes. Zgolj aprioristično zavračanje brez prepričljivih dokazov tudi v jezikoslovni vedi nima veljave. Teh dokazov pa v obravnavani kritiki ni, saj nam kritik ni povedal, kaj naj bi bilo tako zelo narobe z **nakladnim panjem**. Prav zanimivo, da ga sploh ne moti izhodiščni izraz **naklada**, ki ga je sam že pred tridesetimi leti več kot dvajsetkrat uporabil v 2. knjigi Sodobnega čebelarstva. Zavrača le pridevniško izpeljanko **nakladen**, ki pa je tvorjena povsem pravilno, kot številni drugi pridevniki iz samostalniških ali glagolskih podstav, recimo zavoren iz zavora, npr. zavorni boben, strešen iz streha, npr. strešna konstrukcija, tovoren iz tovoriti, tovor, npr. tovorni avtomobil, vlak itd. In tako kot je npr. hiša, ki obstoji iz (več) nadstropij, nadstropna hiša, tako je panj iz (več) naklad nakladni panj, če je to S. Miheliču všeč ali ne.

Sicer pa so izrazi, ki jih kritik predlaga namesto nakladnega panja, vsi po vrsti tudi neprimerni: **amerikanski panj** ali **amerikanec** ne pove prav nič o tem, za kakšen panj gre, le na izvor omejeno poimenovanje pa je za tip ali vrsto panja ne bistveno, še zlasti zato, ker nakladnih panjev ne uporabljajo in tudi v preteklosti niso uporabljali samo v Ameriki. Tudi **obodnik**om ne bi imel nič več sreče, četudi bi ga bil predlagal že pred tridesetimi ali več leti. Obod je namreč **zunanji del kakega predmeta, navadno okroglega**, in pa **leseno ogrodje pri situ, rešetu** (gl. Slovar slovenskega knjižnega jezika III, s. 209), torej nič takega, kar bi bilo tipično prav za nakladne panje. Po gornji slovarski razlagi je z obodom obdan vsak panj, tudi žnideršič, kranjič, slamnati koš in številne druge vrste, in je resnica daleč od trditve, da-

obodnik »natančno določa sestavo panja«. Ostane še tretji predlog, **»panj z odpiranjem (opravljanjem) od zgoraj**«, ki po vsebinski plati še kar ustreza (če zanemarimo dejstvo, da so med panji z opravljanjem od zgoraj tudi nenakladni). Toda to ni strokovni termin, ampak njegova razlaga, kakršne najdemo npr. v t. i. razlagalnih slovarjih. To je tako, kot če bi namesto avtomobila npr. uporabljali opis »cestno motorno vozilo z navadno štirimi kolesi« ipd.

Termin mora biti pomensko ustrezen in kratek, eno – ali največ dvobeseden, ne pa dolga in skladdenjsko zapletena besedna zveza. Strokovnjaki na vseh področjih se takih nerodnih opisov izogibajo in nobenega razloga ni, da bi bilo v čebelarški stroki kaj drugače.

Zanimivo v obravnavani kritiki je tudi dejstvo, da njen avtor ne išče utemeljitev za svoje trditve v sodobnih jezikovnih priročnikih, ampak v že skoraj sto let starem Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju. Ta je sicer bil ob svojem nastanku in še dolgo potem izvrstno leksikološko delo, toda jezik se spreminja, spreminjajo se tudi jezikoslovni pogledi in merila in zato Pleteršnik danes pač ne pomeni tega, kar je pomenil še pred petdesetimi in več leti. Sedaj imamo na voljo obsežnejše, popolnejše, predvsem pa sodobnejše slovarsko delo: Slovar slovenskega knjižnega jezika, ki ga pripravlja in od l. 1970 dalje skupaj z Državno založbo Slovenije izdaja Slovenska akademija znanosti in umetnosti (kmalu bo izšla še zadnja, tj. peta knjiga). Normativni priročnik z več kot sto tisoč gesli – nastaja pod vodstvom večje skupine za to delo posebej usposobljenih strokovnjakov na podlagi bogatega, pet milijonov izpisov obsegajočega gradiva – nudi uporabniku tudi veliko terminoloških informacij, za njimi pa stoji blizu dvesto najvidnejših strokovnjakov in terminologov s praktično vseh strokovnih področij. Tudi čebelarstva ni izvzeta in med mnogimi čebelarskimi termini najdemo v slovarju tudi **naklado** in **nakladni panj**. To pa je očitno tista stvar, zaradi katere je šel kritik **nakladnega panja** kar molče mimo slovarja, saj za svoje neutemeljeno zavračanje že uveljavljenega, pomensko ustreznega in pravilno tvorjenega izraza v njem ni mogel najti potrditve.

krka, tovarna zdravil n.sol.o.

novo mesto

TOZD MARKETING
SEKTOR VETERINA

KRKA V ČEBELARSTVU

ASCOMIZOL® – D

SREDSTVO ZA DEZINFEKCIJO Z DIMLJENJEM delovnega prostora, praznih panjev, satov, čebelarskega orodja in pribora, posebno v čebelnjakih, ki so okuženi s povzročiteljem poapnele zalege.

KDAJ UPORABITI ASCOMIZOL® D?

- Uporabimo ga pri vsakem sumu na prisotnost povzročitelja poapnele zalege.
- Uporabimo ga tudi pred vsako ponovno uporabo satja ali opreme (naklade, satniki, osmukalniki itd.), ki je bila dalj časa v skladišču.

KMALU V KRKINI PALETI PROIZVODOV ZA ČEBELARJENJE:

ASCOMIZOL® - SET

To je kemoterapevtik za zdravljenje in preprečevanje poapnele zalege.

V prodaji bo že v mesecu aprilu.

VABILO NA XXXVII. REDNO LETNO SKUPŠČINO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

V SKLADU Z DRUGIM ODSTAVKOM 22. ČLENA PRAVIL ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE IN SKLEPA IO ZČDS Z DNE 12. 3. 1988 SKLICUJEM 37. REDNO LETNO SKUPŠČINO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE, KI BO V **SOBOTO, 16. APRILA 1988 OB DEVETI URI** V VELIKI DVORANI DSSS OBČINSKIH SIS ZDRAVSTVENEGA VARSTVA LJUBLJANE, MIKLOŠIČEVA 24, V LJUBLJANI.

Prosimo, da delegati v skladu s pravili ZČDS prinesejo s seboj poverilnice o statusu delegata.

Delegati so prejeli vabilo z dnevnim redom in gradivom trideset dni pred sklicem skupščine. Sedemintrideseta redna letna skupščina bo volilna, dnevni red bo kot navadno.

Pozivamo čebelarke organizacije, da zanesljivo pošljejo svoje delegate na sejo skupščine. V skladu z dogovorjeno prakso lahko en delegat zastopa več čebelarskih organizacij iz iste občine, če je od njih pooblaščen.

PREDSEDNIK ZČDS
Andrej Petelin

DELEGACIJA ZČOJ PRI NAČELNIKU GENERALŠTABA JLA SLAVKO JAKOVLJEVIČ, Beograd

Po sklepnu X. kongresa jugoslovanskih čebelarjev, da se konkretizira sodelovanje z JLA na področju čebelarstva, je delegacija ZČOJ, ki jo je vodil predsednik Radule Radulović, obiskala generalpolkovnika Stevana Mirkovića, načelnika generalštaba JLA. S tem je ZČOJ vzpostavila prvi pomembnejši stik za doseganje skupnih ciljev pri razvoju čebelarstva v Jugoslaviji.

Polkovnik Djurić, načelnik intendantske uprave, je delegacijo seznanil z obstoječimi zmogljivostmi in usmeritvijo čebelarstva v JLA. Ob tem je navedel:

»JLA ima trenutno približno 730 panjev s čebelami in pridobi letno približno 8 t medu (povprečni pridelek je 11 kg na panj).« Do leta 1990 načrtujejo, da bodo število panjev povečali na 1.030, letni pridelek medu na 16,5 ton, povprečni pridelek pa na 16 kg na panj. Sedanje potrebe medu za prehrano vojakov so 111 ton let-

no, kar je približno 14-krat več, kot sedaj pridelajo sami.

Načrtujejo tipske čebelnjake s 400 panji, in sicer v vsakem armadnem območju, v vsaki vojaški ustanovi kmetijske smeri in v vsakem vojaškem počitniškem domu. V drugi razvojni fazi bodo te čebelnjake razdelili na manjše enote s po 10 panji, ki bodo nameščeni v manjših oddaljenih enotah, predvsem v karavlah.

Na sestanku so se dogovorili, da bodo pospešili in vsebinsko obogatili sodelovanje ZČOJ in JLA, in sicer predvsem v naslednjih aktivnostih:

– V JLA naj bi čim več vojakov, usposobljenih za delo s čebelami, pridobili za aktivno delo v osnovnih čebelarskih organizacijah, ki so opremljene s čebelnjaki.

– Predstavnike vojaških poveljstev, kjer so čebelnjaki, je treba vključiti v delo čebelarskih zvez republik in pokrajin, v predsed-

stvo ZČOJ pa vključiti enega delegata iz JLA.

– Željo in pripravljenost bodočih vojakov, da se ukvarjajo s čebelami, naj bi ugotovili že pri rekrutaciji, v času služenja vojaškega roka pa bi vojake usmerjali k neposrednemu delu v čebelarstvu.

– V vojaških časopisih in revijah bodo začeli redno objavljati tudi članke o čebelarstvu. Avtorji sestavkov so lahko vojaki ali civilisti, objavljali pa bodo tudi članke iz čebelarskih časopisov in strokovne literature.

– JLA bo pod ugodnimi pogoji ponudila prostore JLA (domovi JLA, kinodvorane itd.) za organizacijo množičnih čebelarskih sestankov (letnih zborov, razstav, tekmovanj ipd.).

– Vojaške osebe, ki se ukvarjajo s čebelarstvom, se bodo lahko udeleževale tudi strokovnih predavanj, ki jih organizira ZČOJ. Predavanja pa bi se lahko organizirala tudi tam, kjer so nameščeni vojaški čebelnjaki.

– Usposabljanje vojaških obveznikov za delo v čebelnjaki lahko prevzamejo predavatelji ZČOJ (univerzitetni profesorji in izkušeni čebelarji – praktiki).

– JLA bo poskušala pritegniti k delu z

vojaškimi čebelnjaki vojaške obveznike, ki so se izobraževali v kmetijski stroki (veterinarji, agronomi, gozdarji).

– Vojakom – strokovnjakom za čebelarstvo, ki pokažejo posebno zanimanje za znanstveno delo na področju čebelarstva, bodo na vojaških znanstvenih ustanovah omogočili ukvarjanje z njimi, seveda v okviru možnosti.

– V bolj opremljenih in organiziranih vojaških čebelnjakih bi morali uvesti vzrejo in odbiro matic, morali bi uporabljati in proučevati zdravilna sredstva za zaščito čebel itd.

– Najstrokovnejšim čebelarskim kadrom v JLA bodo omogočili sodelovanje s strokovnimi deli na simpozijih in kongresih, še posebej na tistih, ki so v Jugoslaviji, pa tudi v tujini, npr. v sklopu Apimondie.

– V program izobraževanja za potrebe ZČOJ bo vključena tudi JLA.

Čebelarske organizacije naj v svojih statutih predvidijo možnost sodelovanja z JLA. Predsedstvo ZČOJ bo pripravilo ustrezna navodila za dopolnitev statuta ZČOJ pa tudi drugih čebelarskih organizacij v Jugoslaviji.

Prevedla:
I. OGRIN

ZA USPEŠNO ORGANIZACIJO POTREBEN TUDI DENAR

ANDREJ DVORŠAK

Franc Suhadolnik sodi po stažu med mlajše čebelarje. Izkušnje o čebelarjenju si še nabira, je pa zato izjemno izkušen družbenopolitični delavec in organizator, ki se zaveda, da lahko le močna čebelarska organizacija nudi svojim članom tisto podporo in pomoč, ki jo ti v sedanjih težkih časih potrebujejo.

»Čebelariti sem začel šele leta 1982, potem ko me je za »muhe« navdušil Pavle Herbst iz Šiške. Pri njem sem dolga leta kupoval med in vsakič, ko sem prišel po novo zalogo, sva za kakšno uro podaljšala pogovor o čebelah in medu. Na koncu sem za nakup nekaj kozarcev porabil že celo popoldne in Pavle Herbst je ocenil, da sem goden za čebelarstvo. Pri Grabnarju v Moravčah sem kupil dva panja ter začel. Že po prvi zimi sem se odločil, da bom čebelarstvo v petih letih povečal na 20 družin, a

mi je to preprečila varooza in šele letos bom dosegel zastavljeni cilj. Zadnji dve leti sem imel zaradi varooze v čebelnjaku 20 odstotne izgube,« pripoveduje Franc Suhadolnik, ki je bil na zadnji skupščini ČD Krim izvoljen za predsednika tega mladega čebelarskega društva.

V krajevni skupnosti Preserje – Podpeč je zelo veliko čebelarjev, ki so bili organizirani po raznih društvih od Tomišlja do Ljubljane. Med seboj niso bili povezani, in ko sem pričel čebelariti, sem imel nemalo težav prav zaradi neorganiziranosti čebelarjev v mojem kraju.

S Stanetom Todorijem, ki že dvajset let čebelarji v Preserju, sva nekoč razpravljala, kako dobro bi bilo, če bi bili med sabo bolj povezani in organizirani. Tako je nastalo Čebelarsko društvo Krim, katerega prvenstvena naloga je povezava čebelarjev s

tega področja, njihovo izobraževanje in enotno reševanje čebelarke problematike. Prepričan sem, da je za vsakega čebelarja izredno pomembno, da je organiziran, še zlasti danes, ko nam varooza in druge bolezni desetkajo čebelje družine. Na našem področju sedaj ni niti enega čebelarja, ki ne bi bil član društva, ne glede na število panjev.«

Sestava ČD Krim je zelo heterogena in med njegovimi člani najdemo znanega vzrejevalca matic Janeza Šviglja, izkušnega strokovnjaka za področje čebel Jožeta Babnika ter celo Andreja Petelina, ki je zadnja dva mandata predsednik ZČDS.

Franc Suhadolnik pa ne gleda na čebelarstvo le skozi prizmo svojega kraja. Njegovi pogledi in razmišljanja daleč presega-jo okvire društva in prav zanimivo jim je prisluhniti:

»Čebelarstvo je danes še vedno potisnjeno na rob vsakdanjega dogajanja, bodisi kot gospodarska dejavnost bodisi kot pomemben dejavnik ravnovesja v naravi.

Sama čebelarska organizacija je dobro zastavljena in ima tako čvrste temelje kot le malokatera tovrstna organizacija v državi. Zdi pa se mi, da tega ne znamo izkoristiti v zadostni meri. Čebelarji v društvih imamo namreč vse prevečkrat občutek, da smo prepuščeni sami sebi in edina vez med nami je Slovenski čebelar, ki nam po-

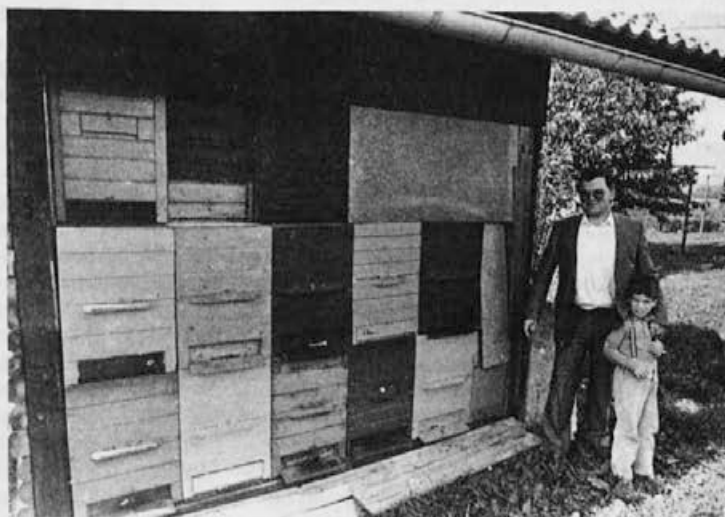
sreduje informacije. Morda smo zadovoljivo povezani še na ravni regije, medtem ko republiško zvezo le malo zaznamo.

Kakšnih bistvenih sprememb v kratkem času najbrž ni možno narediti. Menim, da bi naša ZČDS morala doseči, da bi čebelarji dobili za čebelje pridelke primerno plačilo, ki bi bilo v sorazmerju z delom in vloženimi sredstvi. Prav nizke odkupne cene (medu), ki so dva do trikrat nižje od tržnih, med čebelarji povzročajo veliko hude krvi.

Poleg tega bi ZČDS morala sprejeti doktrino o zdravljenju čebeljih bolezni, kajti eksperimentiranje in neenotno zdravljenje nas lahko pripeljeta le na »čebelje pokopališče«.

To sta dve poglavni nalogi, ki čakata našo organizacijo, za njuno uresničitev pa bo potrebno precej več kot zgolj jadikovanje o naših nezmožnostih in pomanjkanju finančnih sredstev.

Res je, da zveza nima dovolj denarja, da bi lahko uspešno uresničila katerega od teh programov, zato pa bi si morala prizadevati, da ta denar tako ali drugače dobi. Le z denarjem bo imela vpliv na odločitve, vsaj na najpomembnejše za razvoj posamezne gospodarske panoge. Zveza bi zato morala poiskati sredstva za delo bodisi v lastni pridobitni dejavnosti ali pa pri kakšnem skladu, kjer zbirajo sredstva za namensko porabo.

Franc Suhadolnik s sinom pred svojim čebelnjakom.

Tako bi lahko dosegla tudi nižje cene zdravil in sladkorja, kar bi vplivalo na večji pridelek in povečanje družbenega proizvoda, za kar bi si morali prizadevati vsi.«

Francu Suhadolniku se pri tem pozna, da je uspešen komercialist (pomočnik podpredsednika PO SOZD MERCATOR-

KIT za blagovni promet), ki se zaveda, da kljub vsem deklaracijam in leporečju še vedno drži pravilo: »Denar sveta vladar«. Ve pa tudi, kako se v sedanjih zapletenih razmerah da priti do sredstev, ki jih mora imeti vsak, ki želi vplivati na odločitve.

STROKOVNI POSVETI ČEBELARJEV V LJUBLJANI

JOŽE JENKO

Ljubljansko čebelarstvo (zdaj ČD Ljubljana Center) že več let prireja strokovna predavanja. Program predavanj vedno objavljamo tudi v Slovenskem čebelarju. Zaradi zanimive vsebine in načina objave so predavanja zelo obiskovana in odmevna. Vedno je prisotnih več kot 200 udeležencev.

Februarja letos so bila tri predavanja s štirimi temami. Prvi predavatelj je bil dr. Jože Rihar s temo »Nova spoznanja v borbi z varoo«. Dr. Rihar je posebej osvetlil vpliv toplotnih razmer v panju na razvoj čebelje družine in varoe. Ugotavlja, da čebelar s svojimi posegi v panj hladi čebeljo družino, s tem pa tudi čebeljo zalego. Znižana temperatura v panju za kak dan ali tudi več zavre izleganje čebel in trotov. To pa omogoča zajedavcu, da ima več časa za lastno razmnoževanje in dozorevanje, tako da se v enem čebeljem ciklusu izvali več varoj kot pa v normalnih okoliščinah. Čim manjkrat odpirajmo panje in s tem skrbimo za optimalne razmere, kar zavira razmnoževanje zajedavca! Panjev torej ne odpirajmo po nepotrebnem.

Drugo predavanje naj bi imel Željko Krpan, in sicer o novih zdravilih, ki jih pripravlja Krka iz Novega mesta. Ker je bil predavatelj zadržan, smo čas porabili za splošen pogovor o čebeljih boleznih in drugi problematiki. Tretje predavanje je bilo razdeljeno na dve temi. Zelo zanimivo je predaval Ivan Grajš, katerega nasprotujoče trditve o dosedanjem vedenju o čebelah in o gozdnem medenju objavljamo posebej. Drugi del predavanja je imel Jože Jenko, nanašalo pa se je na raziskavo mnenja prisotnih čebelarjev. Zato smo čebelarjem razdelili anketo z vprašanji o uspešnosti čebelarjenja in prisotnosti čebeljih boleznih v njihovih panjih. Osrednje vprašanje pa je bilo namenjeno mnenjem, ocenam in

predlogom čebelarjev za nadaljnje gospodarjenje v čebelarški stroki. Čebelarji se neprestano spopadajo s čebeljimi boleznimi, sorazmerno nizkimi cenami čebeljih pridelkov, obenem pa si želijo čim več znanja, ki je pogoj za obvladanje naštetih težav. Čebelarji so v anketi razdeljeni glede na število pridobitnih panjev, in sicer do 10, od 11 do 25, od 26 do 50, od 51 do 80 in nad 80 panjev. Značilno za prisotne čebelarje tega območja je razmeroma majhen padec čebeljih družin v tekoči medsezoni.

Rezultati ankete so pokazali, da je uspešnost gospodarjenja čebelarjev majhna, predvsem zaradi tega, ker o uporabnosti in sploh o obstoju različnih čebeljih pridelkov občani zelo malo vedo. Čebelarji so prepričani, da bi ob boljši obveščeni kupcev o koristnosti medu in drugih pridelkov lahko prodali dosti več po zanje znatno ugodnejši ceni. Reklame, ki bi propagirala čebelje proizvode, sploh ni, prav tako pa je tudi zelo malo brošur in drugih priročnikov, ki bi pojasnjevali hranljive in zdravilne snovi v medu. Če bi primerjali ceno medu z drugo kakovostno hrano, bi zopet lahko ugotovili, da je med več kot za polovico podcenjen. Čebelarji so izrazili tudi pripravljenost, da prispevajo svoj delež k osveščanju občanov in propagiranju čebeljih pridelkov. Za to je bilo kar 90 odstotkov anketiranih čebelarjev:

39,5 odstotka jih je odgovorilo, da bi prispevali pol kilograma medu na pridobitni panj, 38,7 odstotka bi jih prispevalo kilogram medu, 6,8 odstotka dva kilograma in 5,4 odstotka več kot dva kilograma medu na panj. Če analiziramo odvisnost med številom panjev, ki jih ima posamezen čebelar, in količino medu, ki ga je pripravljen oddati, lahko ugotovimo, da je 52,3 odstotkov anketiranih, ki imajo manj kot de-

set panjev, pripravljenih prispevati za akcijo kilogram medu, le 14 odstotkov pa jih ne bi prispevalo ničesar. Tudi med čebelarji z 10–25 panji bi jih večina prispevala kilogram medu, 2,3 odstotka pa jih ni pripravljenih sodelovati s svojim deležem. Tudi velika večina čebelarjev z več kot 25 panji je pripravljena prispevati svoj delež medu za akcijo, tako da lahko ugotovimo, da je dobra polovica čebelarjev pripravljena prispevati kilogram in več medu.

V prihodnje bi morali pospeševati način prodaje medu. Glede tega je polovica an-

ketiranih menila, da bi bila najprimernejša prodaja medu prek zadruga. Dobrih 42 odstotkov jih meni, da bi veljalo spodbujati prodajo neposredno kupcem in le manjše število jih je predlagalo, da naj bi pospeševali prodajo prek grosistov.

Iz ankete odseva prepričanje čebelarjev, da bi morala biti zveza čebelarskih društev aktivnejša pri urejanju gospodarskih razmer, od nje pa pričakujejo tudi večje vključevanje pri zatiranju čebeljih bolezni in strokovnem usposabljanju čebelarjev.

OBČINI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZAGORJE

VIDA SLADIČ

Sredi lanskega decembra smo se člani Čebelarskega društva Zagorje zbrali na rednem letnem občnem zboru. Udeležila sta se ga tudi tov. Uršič – veterinarski inšpektor – in pa tov. Skok – podpredsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije, ki je tudi član našega društva. Po pozdravnem govoru in izvolitvi delovnega predsedstva smo poslušali poročila.

Predsednik društva je v svojem poročilu povedal, kako je društvo delovalo v letu, ki je za nami. Bili smo še kar aktivni, mogoče malo manj v delovnih akcijah, tako da naš dom na Izlakah, ki je bil zgrajen večinoma s prostovoljnimi delom, še ni dokončan in njegova okolica še ni urejena tako, kot si želimo. S tem naj bi nadaljevali v letu, ki prihaja. V zimskih mesecih smo se udeleževali predavanj, torej smo se izobraževali in si izmenjavali izkušnje. Največji problem, s katerim se srečujemo v zadnjih letih, so čebelje bolezni, ki gospodarijo skoraj v vsakem panju oziroma čebelnjaku. Zavedati se je treba, da so čebele zelo koristne, tako zaradi zdravilnih čebeljih pridelkov kot tudi zaradi oprasčevanja rastlin. Zato bi morala v boju proti čebeljim boleznim priskočiti na pomoč tudi širša družbeno skupnost. Poleti smo si ogledali vzorno urejen čebelnjak na Mlinšah. Tov. Smrkolj, ki je lastnik tega čebelnjaka, nas je seznanil s svojim načinom čebelarjenja. Popoldne smo se zbrali pri našem domu na Izlakah, kjer smo priredili piknik. Septembra smo organizirali strokovno ekskurzijo v Brno na Čehoslovaškem, kjer smo si ogledali državni čebelarski inštitut in njihovo

šolo. Češki čebelarji so nas prijazno sprejeli in nas seznanili s svojim delom. Ob koncu poročila nam je tov. predsednik zaželel, da bi bilo letošnje leto še bolj medeno, kot je bilo lansko.

Nato smo poslušali še poročilo blagajnika in se čudili, da naše društvo s tako skromnimi sredstvi sploh lahko gospodari. Člani upravnega odbora so res prizadevni in vsak dinar takorekoč desetkrat obrnejo, preden ga porabijo.

Sledila je razprava, v katero se je vključil veterinarski inšpektor Uršič, ki je spremljal zdravljenje oziroma uničenje hudo obolenih čebeljih družin na našem območju. Povedal nam je, kakšne pravice, predvsem pa dolžnosti, naj bi imel vsak član društva in vsak lastnik čebeljih družin. V društvo je potrebno vključiti tudi tiste čebelarje, ki še niso organizirani, saj bomo le s skupnimi močmi premagovali bolezni, ki ogrožajo vse čebelje družine na našem in širšem področju.

Svoje mnenje je povedal tudi tov. Oček – preglednik čebel v našem društvu, ki je verjetno eden najvestnejših čebelarjev in je s svojimi dolgoletnimi izkušnjami pomagal že marsikateremu izmed nas. Po njegovem mnenju se je treba čebele najprej naučiti ljubiti. Dober čebelar je po njegovem tisti, ki svoje čebele neguje in vzgaja, šele nato lahko pričakuje, da bo njegovo delo poplačano.

Tov. Skok – podpredsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije, nas je seznanil z delom v ZČDS. Povedal je tudi, da je naše društvo eno najaktivnejših v Sloveniji.

Tajnik našega društva nam je podal program in smernice našega dela za leto 1988, ki smo jih vsi podprli. S tem pa smo sprejeli tudi obveznosti, ki nas čakajo v tem letu.

Po končanem uradnem delu je bil na vrsti družabni večer, kjer smo ob zvokih ansambla zaplesali in zapeli ter se veselili do jutranjih ur.

ZAHVALA DAROVALCEM

Vtisi s proslave 90-letnice slovenske čebelarke organizacije ne bi bili tako popolni in, po zagotovilih čebelarjev, tako trajni, če po svečanem delu proslave ne bi bilo družabnega srečanja čebelarjev ob bogato pogrnjenih mizah. Za jedila in pijače, s katerimi smo si postregli, pa se moramo zahvaliti naslednjim delovnim organizacijam in posameznikom:

Sozdu Slovin – Ljubljana, Slovin Vinag – Maribor, Zdravilišču Radenska – Radenci, Emoni Mesna industrija Zalog – Ljubljana, Emoni Blagovni center, Tozdu Prehrana – Ljubljana, Sozdu Timav TOK Vinakras – Sežana, KZ Metlika – Metlika, Sozdu Mercator – Ljubljana, Mercator Konditorju – Ljubljana, Mercator Sadje zelenjavi – Ljubljana, Mercator blagovnemu centru – Ljubljana, Mercator KZ Ljubljana – Ljubljana, ABC Pomurka Delikatesi Ljubljana, Žitu – Ljubljana, Kmetijski zadrugi Ptuj, Mesni industriji Primorske – Nova Gorica, Kmetijski zadrugi Goriška Brda tozdu Blagovni promet – Dobrovo v Brdih, Eti živilska industrija – Kamnik, hp Kolinski – Ljubljana, Hmezadu Mlekarni Arja vas, hp Medexu – Ljubljana, Podravki iz Koprivnice Predstavništvu Ljubljana, Poslovni skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije in Stanetu Smrajcu iz Ljubljane.

Finančna sredstva za kritje stroškov proslave pa so prispevali:

Sozd HP – Ljubljana, hp Univit – Ljubljana, Smelt – Ljubljana, Krka Tozd Marketing Sektor veterine – Novo mesto, Agrotehnika Gruda – Ljubljana, Semenarna – Ljubljana, Šampionka iz Renč, Zavarovalna skupnost Triglav – Ljubljana, Hranilno kreditna služba Slovenije – Ljubljana, Paloma Sladkogorska tovarna papirja – Sladki vrh, Čebelarstvo društvo Ljubljana Center – Ljubljana, Elektromehanika Potočnik – Kranj, Anton Fabjan – Dobropolje.

Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo!

Zahvaljujemo se tudi vsem praporščakom za udeležbo na proslavi.

IO ZČDS

Čebelarstvo družina Radovljica prodaja družine na AŽ satju po naslednjih cenah: Družina na 10 AŽ satih (5 do 6 satov zalege) 95.000 din, na 9 AŽ satih (4 do 5 satov zalege) 90.000 din, na 7 AŽ satih (3 do 4 satov zalege) 80.000 din, na 5 AŽ satih (2 do 3 sata zalege) 60.000 din. Boljše ali slabše $\pm$ 10 procentov. Pri nakupu več kot 15 družin (kupec – prodajalec) 5 procentov popusta. Prevzem konec aprila in maja. Naročila sprejema Miro Kavčič, Radovljica, Staneta Žagarja 7 a.

Prodajam 10 LR ter 6 AŽ panjev in vso opremo za čebelarjenje (točilo, tehtnico, topilnik...). Telefon (065) 82-714.

Prodajam 25 čebeljih družin in 10 starih panjev. Janez Čadež, Prebačevo 69, 64000 Kranj. Telefon (064) 35-050 – dopoldne.

Prodajam 7 AŽ panjev različnih velikosti. Telefon (061) 731-196.

Izdelujem smukalne plastične mrežice po korejskem vzoru, dimenzije 37,0 x 5,0 cm in 30,4 x 5,0 cm. Mrežice so vrtljive okrog krajne osi in so opremljene z ročico za pomikanje »odprto – zaprto«. Franc Švab, Glavni trg 10, Sevnica. Telefon (068) 81-664.

Enkrat rabljene osmukalnice za montažo na AŽ brade ugodno prodajam. Telefon (061) 59-610.

Paketne roje z mladimi testiranimi maticami prodajam v maju in juniju. Nemanja Mišković, Zmaj Jovina 22, Sremska Mitrovica. Telefon (022) 224-096 – popoldne, (022) 72-984 konec tedna.

Osmrtnice

STANE JELINČIČ

Na pokopališču v Kanalu smo se poslovili od Staneta Jelinčiča.

Rojen je bil leta 1928 v Čadrgu pri Tolminu kot sin kmeta. 1957. leta je prišel v Kanal, kjer je delal kot gospodarski tehnik. Po upokojitvi se je leta 1985 lotil čebelarjenja, vendar ga je smrt ločila od čebel že po enem letu.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo
Kanal – Brda

IVAN PERŠE

Rodil se je v Ajbi pri Kanalu kot sin kmečkih staršev. Čebelarila sta že njegov oče in ded. Sam je začel čebelariti že leta 1936, a je moral med vojno s čebelarjenjem prekiniti. Po vojni pa se je leta 1946 ponovno lotil čebelarjenja. Čebelaril je z 20 do 40 panji. Njegovo čebelarjenje pa je prekinila smrt. Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo
Kanal-Brda

KAREL MARTELANC

Rojen je bil v Tolminu kot sin živinozdravnika. Izšolal se je za agronoma, prvo službo pa je leta 1933 nastopil v Kranju. Ko se je leta 1945 vrnil iz internacije v Nemčiji, se je zaposlil kot agronom v Tolminu. Leta 1948 je začel čebelariti z enim panjem in potem postopoma povečeval svoje čebelarstvo. Kmalu se je preselil v Kanal, kjer je čebelaril s 55 AŽ panji.

Karel Martelanc je bil med ustanovitelji Čebelarstva društva Kanal – Brda. Pri svojem delu je bil zelo natančen, kljub temu pa ga je prizadela nesreča, ko mu je zgorel čebeljak. Nekaj panjev je potem

spet obnovil.

Pomagal je vsakomur, posebno mladim, zato je bil med čebelarji zelo priljubljen.

Za svoje delo je prejel odlikovanje čebelarstva zveze Jugoslavije, prejel pa je tudi odličje Antona Janše I. stopnje in več drugih priznanj. Bil je tudi častni član društva.

Čebelarji smo ga na zadnji poti pospremili v velikem številu.

Čebelarstvo društvo
Kanal – Brda

FRANC ŽINKO

Ni dolgo, kar smo se poslovili od dobrega tovariša in vestnega člana našega čebelarstva društva Franca Žinka. Rodil se je leta 1925 v vasi Vidanovce pri Ljutomeru.

Končal je kmetijsko-vinogradniško šolo. Po šolanju se je najprej zaposlil v vinogradniškem kombinatu Jeruzalem, nato pa v Opekarni Ptuj, kjer je delal vse do upokojitve.

Čebelariti je pričel leta 1957. V ta namen si je sam izdelal večino panjev in izredno lep čebeljak za 30 AŽ panjev.

V čebelarstvo društvo se je včlanil 1958. leta. Bil je aktiven član, večletni predsednik nadzornega odbora in dolgoletni član in blagajnik Občinske zveze čebelarstva društva Ptuj. Svoje delo je opravljal vestno in natančno.

Prejel je tudi odličje Antona Janše II. in III. stopnje. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo
Ptuj

ANTON SLANIČ

Oktober lani, ko so se čebele pričele pripravljati na zimski počitek, je umrl član našega društva Anton Slanič. Rojen je bil leta 1927 v Trnovski vasi v Slovenskih goricah.

Ker je bil velik ljubitelj narave, se je leta 1970 odločil za čebelarjenje. V Čebelarško društvo Ptuj pa se je včlanil leta 1972.

V društvu je bil zelo aktiven, saj je bil večletni član društvenega odbora ter velik prijatelj mladih čebelarjev, katerim je rad pomagal z različnimi nasveti. Za svoje delo je

prejel tudi odličje Antona Janše III. stopnje.

Pokojnega Antona bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarško društvo
Ptuj

Prodam 3 kamione TAM 5000 s 66 AŽ naseljenimi AŽ panji. Informacije po telefonu (068) 88-866.

AŽ panje, naseljene, prodam do 9 SM. Prodaj tudi Slovenskega čebelarja, letniki 1984, 85, 86, 87, 88. Franc Lekše, Ardor 29, 68274 Raka.

Prodaj 30-40 družin na 5 satih. Telefon (069) 23-582.

Prodaj razstojišča po naročilu, aluminij 1,2 mm od 3-14 satnikov. Telefon (061) 774-907.

Prodaj 20 AŽ panjev s čebelami in 50 družin na satju, vse z lanskimi maticami. Maks Medved, Dragonja vas 409, Cirkovec. Telefon (062) 792-333.

Prodaj več čebeljih družin na AŽ satju brez panjev. Ribnikar, Kajuhova 40, 64000 Kranj. Telefon (064) 21-654.

Kupim od 5 do 10 čebeljih družin na AŽ satih. Čebele morajo biti zdrave. Sporočite ceno in svoj naslov na naslov: Franc Bobnar, Preglje 6, 61294 Višnja Gora.

Prodaj večje število družin na AŽ satih. Lojze Praprotnik, Pod Sijo 18, 64290 Trzič.

Prodaj TAM 5500, preurejen za prevoz čebel in 60 AŽ panjev. Srečko Lužar, Dolenja vas 24, Mirna Peč.

V najem vzamem do 50 AŽ panjev s čebelami. Tibor Morvaj, Cankarjeva 1, Sežana. Telefon (067) 72-778.

Kupim knjigo Antona Janše - Goličnikov prevod iz leta 1972. Dvoršak, telefon (061) 346-194.

Prodaj TAM 4500, atestiran za prevoz 60 AŽ panjev. Hosta Alojz, Kotarjeva 6, 68210 Šentjernej. Telefon (068) 42-496.

Ugodno prodaj 6 AŽ panjev na 10 satov. Vojko Grl, Topolc 85, Ilirska Bistrica, telefon (067) 81-607.

Ugodno prodaj avtobus s 50 AŽ panji, polovica je naseljenih s čebelami. Avtobus je registriran do maja 1988. Telefon 778-084.

Prodaj stare panje na 9 in 10 satov. Žitnik, telefon (061) 552-903.

Prodaj kamion, predelan za prevoz 36 AŽ panjev. Cunja Albin, Črni Kal, telefon (066) 57-615.

Prodaj 9 naseljenih 11 satnih AŽ panjev Gromove izdelave. Jože Prus, Krmačina 6, Metlika.

Prodaj vlačilec TAM 6500 s prikolico, dolžine 8 m, širine 2,40 m. Jože Triler, Puštal 103, Škofja Loka. Telefon (064) 62-581.

Matičnice ZANDER klasične ali z matično rešetko za pripiranje matic - prodaj. Jug Drago, telefon (063) 741-638.

Prodaj 20 AŽ desetsatarjev - novih in 24 naseljenih AŽ desetsatarjev. Kristina Rot, Bratov Učakar 62. Telefon (061) 578-624 ali 746-155.

Prodaj 20 družin na petih AŽ satih. Telefon (061) 751-200.

Prodaj TAM 5000 - kamion, prevojni čebelnjak s prostorom za 47 AŽ panjev, prostorom za točenje in spanje. Franc Škufca, Ponova vas 43, Grosuplje. Telefon (061) 772-891.

Prodaj malo oz. nerabljene LR panje z rezervnimi nakladami in smukalniki cvetnega prahu, posebne naklade za proizvodnjo medu v satju s pripadajočimi kasetami (uvoz), omaro za hranjenje izdelanega satja in ostalo čebelarško opremo. Marija Mihalič, Oktobrske revolucije 12, Murska Sobota. Telefon (069) 22-692.

Vabilo na proslavo v Hoče

Čebelarji čebelarške družine Hoče bomo ob 75-letnici delovanja naše čebelarške družine organizirali dne 23. aprila 1988 ob 9. uri v kulturnem domu v Hočah proslavo in strokovno posvetovanje.

Ob tem jubileju smo se zaradi težav s čebeljimi boleznimi odločili, da izkoristimo ta jubilej za »VEČ ZNANJA« in organizirali strokovno posvetovanje, na katerega smo povabili znane slovenske čebelarške strokovnjake in predstavnike tovarne KRKA iz Novega mesta, ki bodo prikazali uporabo njihovih novih zdravil.

Vabljeni vsi čebelarji!
ČD Hoče

OBVESTILO O TEKMOVANJU MLADIH ČEBELARJEV, KI BO V OŠ JOŽE KERENČIČ V GORNJI RADGONI

Obveščamo čebelarške krožke oz. njihove mentorje, da čimprej izpolnijo in pošljejo prijavnice za XI. srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v Gornji Radgoni, ki bo 14. maja 1988 v OŠ Jože Kerenčič. Vsem, ki bodo do 22. aprila 1988 poslali prijavnice, bomo poslali vprašanja, ki bodo tudi na testnih listih na tekmovanju. Organizator opozarja, da bo vse ugodnosti in pogoje nemotenega bivanja in tekmovanja v Gornji Radgoni zagotovil le pravočasno prijavljenim, kasneje prijavljenim pa ne (bone za malico, razpored v učilnice, darila . . .). Tekmovanje bo potekalo v treh kategorijah, vsak krožek pa lahko v posamezni kategoriji nastopa le z eno ekipo.

Razdelitev kategorij in vprašanj:

- **nižja:** učenci od 1. do 5. razreda, rešujejo 30 vprašanj,
- **srednja** učenci od 6. do 8. razreda, rešujejo 40 vprašanj in
- **višja:** učenci osnovnih in srednjih šol, rešujejo 50 vprašanj.

(odreži)

PRIJAVNICA

na XI. republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v Gornji Radgoni, 14. maja 1988 od 9. ure dalje v OŠ Jože Kerenčič

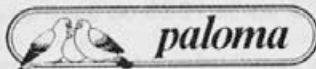
(Čebelarški krožek, šola ali čeb. društvo, kraj)

prijavlja na tekmovanje ekipo v nižji, srednji, višji kategoriji. Skupaj z mentorjem bo sodelovalo na tekmovanju   oseb, za katere potrebujemo (ne potrebujemo) prenočišča za noč od 13. na 14. maj 1988. Želimo, da nam pred tekmovanjem pošljete testna vprašanja: da ne .

Prijavnico izrežite in pošljite na naslov: Zveza čebelarških društev Slovenije, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana.

Upoštevali bomo vse prijavnice, ki bodo prispele na naš naslov do vključno 22. aprila 1988.

Komisija za čebelarški naraščaj

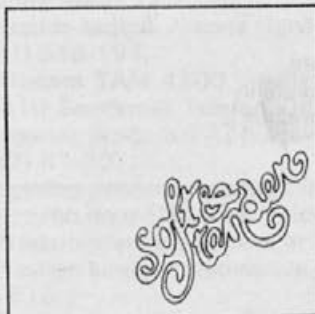

paloma

made by sladkogorska
yugoslavia

Sladkogorska
Paper Mill
62214 Sladki vrh
Yugoslavia

telephone: (062) 644-460
telex: 33189 yu sladk

paloma
the name familiar in 24 countries
throughout the world

It takes more than 100 year to become one of the biggest paper products manufacturers in the world. This is exactly what we have done in Sladkogorska.

What we can offer to any customer today is paper diapers, toilet paper, sanitary pads, paper napkins, paper towels, serviettes . . .

. . . and also grey white cardboard, paper plates and a wide range of office auxiliary material.

In short: the entire production of a factory with over 2400 employees.

Čebelnjak 4,20 x 5,20 (primeren tudi za vikend) z 27 AŽ panji in vsem čebelarškim orodjem, 5 km iz Izole prodam tudi posamezno. Telefon (066) 61-158.

Prodajam dvajset novih AŽ panjev desetsatarjev. Informacije na tel. (061) 222-911, dopoldan.

Prodajam LR panje, posebno opremo za pridelavo medu v satju, osmukalnice in ostalo opremo. Informacije po telefonu (069) 22-692.

Prodajam v mesecu maju 120 naravnih rojev in 13 naseljenih košev. Stjepan Sever, Karane 16, 43260 Križevci pri Zagrebu. Telefon (043) 842-679.

HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA

ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE LJUBLJANA

»DINAR NA DINAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA«

agrotehnika - gruda

n.sol.o., ljubljana, titova 38-40

PROIZVODNJA, NOTRANJA IN ZUNANJA TRGOVINA, SERVISI

Časopis izhaja vsakega 1. v mesecu.

Izdaja ga Zveza čebelarških društev Slovenije, Cankarjeva c. 3, 61000 Ljubljana
Telefon: (061) 210-992

Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez prof. Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korošec
Uredniški odbor: prof. Janez Mihelič, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Šivic, Boris Slavec,

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik

Glavni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Glavni in odgovorni urednik Biltena hp Medex – Boris Slavec

Letna naročnina za nečlane 18.000 din, za tujino 13 USA dolarjev.

Cena za posamezno številko je 1.600 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo.

Reklamni oglasi: cela stran – 240.000 din, pol strani 140.000 din, četrt strani 70.000 din. Popusti za 3- do 5-kratno objavo 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov, za zadnjo stran ovitka ni popusta. Splošni oglasi: beseda 420 din. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu. Za vsako naslednjo besedo plačajo po veljavnem ceniku 420 din. Članarina znaša 12.000 din, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je časopis oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tisk: Tiskarna KURIR, Ljubljana

Rokopisov ne vračamo.

Prodaj čebelarje družine na AŽ satju po 25. aprilu. Telefon (064) 26-877.

Prodaj prevozni čebeljak TAM 4500 z 62 naseljenimi AŽ panji, lahko tudi posamezne panje, ali samo čebelarje družine. Tone Miklič, Brest 62, 61292 lg pri Ljubljani. Telefon (061) 662-355.

Prodaj 30 naseljenih 9 in 10 satnih AŽ panjev. Leopold Lozar, Saksid 17, Dornberk. **Prodaj** nekaj družinic na 4-5 satov. Rudi Brajdih, Ul. 25. maja 81, Nova Gorica. Telefon (065) 26-068.

Prodaj 30 zdravih močnih čebeljih družin na AŽ satju. Telefon (068) 68-330.

Prodaj 8 čebeljih družin na AŽ satju. Čebele so zdravstveno pregledane. Lojze Kavčič, C. Kom. Staneta 10, Litija. Telefon (061) 881-448.

Prodaj 20 AŽ panjev (satnik 26 x 41 cm) in čebelarji pribor. Panji so stari štiri leta. Dorđe Nikšič, ul. Brače Stipčič 7, Rijeka. Telefon (051) 420-490.

Ugodno prodaj zaradi smrti čebelarja čebeljak za 12 gospodarskih in 12 rezervnih družin, razna orodja s točilom, montažnim čebeljakom in rabljenimi panji. Informacije po telefonu (061) 653-093.

Prodaj 20 čebeljih družin na AŽ satju. Ivan Antonič, Gaberje - Dobova. Telefon (068) 67-328.

Prodaj večje število čebeljih družin na 7 in 10 AŽ satov ter hidravlično stiskalnico (10 T) za stiskanje voščin. Telefon (064) 26-209.

Prodaj 25 družin v AŽ 9 satnih panjih starejše izdelave. Tone Plantnik, Kamnik, Zduša 3. Telefon (061) 801-711 - dopoldne.

Prodaj prevozni čebeljak TAM 5000, registriran in testiran in 40 AŽ praznih panjev. Telefon (061) 49-100.

Prodaj 6 čebeljih družin na AŽ satju. Ludvik Rode, Radomlje 23. Telefon 722-562.

Prodaj 6 čebeljih družin na AŽ satju konec aprila. Florjan Koželj, Šutna 13, Kamnik.

Prodaj več čebeljih družin na AŽ satih. Pančur, Olševke 19, Kamnik.

Maja, junija in julija bom imel naprodaj po 50 čebeljih družin z mladimi maticami. Zvonko Kopljan, Dovje 47, 64281 Mojstrana.

Obveščam čebelarje, ki nameravajo pripeljati svoje čebele na kostonjevo pašo na območje čebelarje družine Rače, to je na framsko ali slivniško Pohorje, da se drže ustajenega postopka. Prijavijo naj se najkasneje do 15. 5. 1988 na naslov: Franc Gradišnik, Opekarniška 4, 62327 Rače. Telefon 608-293. Čebelarja družina Rače.

Prodaj 20 novih 10 satnih AŽ panjev, 8 zaklad za 10 satarje in 6 sedemsatnih AŽ panjev. Štefan Vukovič, Pretnarjeva 7, Ljubljana.

Prodaj 40 čebeljih družin na AŽ satju. Jože Seve, Semič. Telefon (068) 56-201.

Prodaj 12 čebeljih družin z AŽ panji ali brez, ter nekaj novih AŽ panjev. Borut Sajovic, Naklo. Telefon (064) 47-063.

Prodaj 8 čebeljih družin na LR satju. Telefon (068) 88-465.

Prodaj 10 praznih, rabljenih AŽ panjev - 10 satarjev. Informacije po telefonu (061) 579-811 - ob nedeljah. Ivan Okretič, Gotska 3, Ljubljana.

Izdelujem plastične matične rešetke za LR panje dimenzije 504 x 412 mm debeline 0,5 mm, za zaklade in ostale dimenzije po naročilu, begalnice za izgon čebel iz medišč in spenjalce za povezovanje LR panjev. Informacije in naročila sprejemam pisno ali po telefonu (061) 576-364. Ing. Miro Rukavina, Marije Hvaličeve 38, Ljubljana.

TOČILO A - 4-satno, pocinkano, dobro ohranjeno, ugodno prodaj Čebelarji krožek OŠ 8 talcev Logatec.

Prodaj nove AŽ desetsatarje in čebelarje družine v prašilčkih. Ivančič, Videm 9, Cerknica, telefon (061) 791-807.

ČEBELARJI POZOR! Izšla je knjiga »Pčelarstvo i ekonomika pčelarenja«. Knjigo lahko naročite na naslov avtorja: Branko Relič, Stanka Paunoviča 5, 2200 SREMSKA MITROVICA. Cena knjige je 7.000 din in stroški poštne. Knjigo vam bomo poslali po pošti s povzajem.